

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קס"ו | פרשת בא | תשפ"ד

לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגמ"ח	איאת השבת	כניסת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	כניסת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	כניסת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	כניסת השבת	
17:41	17:23	16:10	18:10	17:48	16:39	18:15	17:42	16:40	18:19	17:41	16:25	

חשיפה: הראש כולל שנקלע בימי בחרותו בשבת בישיבת הנגב אצל הגאון רבי יששכר מאיר, שם שמע ווארט נפלא שליווה אותו לכל ימי חייו | עמ' ה'
סגולה: לימוד אבות עם בנים - סגולה להצלחתם | עמ' ב'
אקטואליה: האם תוך כדי לימוד הגמרא מותר להזכיר שם המפורש או שצריך להזכירו בכינוי? | עמ' י"ד

השבוע בגליון:

מדוע לא הוצרכו בני ישראל להשיב למצרים את רכושם - ששאלו מהם | טו"ב - תירוצים במשנת הפרשה עמוד כ"ב

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

כשהאדמו"ר מבלאזוב נבחן על ההוראה אצל הגה"ק רבי מאיר אריק זצ"ל

ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים פי בחזק יד הוציאת ה' וגו' (יג, ג).

סיפר כ"ק האדמו"ר מהר"י מבלאזוב זצ"ל, שבצעירותו שלחו זקיניו הרה"ק ה"צבי לצדיק" מבלאזוב זי"ע לעמוד בכור המבחן על יו"ד אצל הגה"ק רבי מאיר אריק זצ"ל אב"ד טארנא, ולקבל ממנו הורמנא, ואמר לו שלא יגלה לו יחוסו כי רצה שיבחנו היטב, ואכן כן עשה, וכששאלו רבי מאיר אריק לשמו אמר "ישראל שפירא" ותו לא, ואכן בחנו היטב ונתן לו הוראה.

אח"כ דבר עמו גם בעניני חסידות, באמצע שיחתם הפליט האדמו"ר מבלאזוב כשגגה היוצא, ואמר 'זקיני' הבני יששכר, ויהי כשמוע זאת רבי מאיר אריק, שאלו תיכף איך מתייחס להבני יששכר, ומיהו אביו וזקיניו? ובאין ברירה גילה לו שהוא נכד הרה"ק מבלאזוב - והיות שהיה אז בתחילת חודש אייר, שאלו רבי מאיר אריק שיאמר לו איזה דבר תורה וגימטריא שאמר זקיניו בחג הפסח העבר.

ואמר הנכד האדמו"ר מבלאזוב, שזקיניו אמר בשנה זו: בעל הגדה מביא הכתוב 'וַיִּוְצְאוּנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְיָרֵעַ נְטוּיָה וּבְמַרְא גְדֹל וּבְאִתּוֹת וּבְמִפְתִּימִים' (דברים כו, ח), וממשיך 'אלו עשר מכות שהביא הקב"ה על המצרים במצרים ואלו הן דם צפרדע וגו' רבי יהודה היה נותן בהם סימנים דצ"ך עד"ש באח"ב".

המכה האחרונה בשם "מכת בכורות", מ"מ תיבת "מכת" אינו נכנס בכלל החשבון, ואמר רבי יהודה סימן על החשבון שיהיה מכוון והוא הר"ת דצ"ך עד"ש באח"ב, והכונה שאות ב' האחרון הוא ב'כורות, היינו בלי הוספת תיבת "מכת" (שגימ' ת"ס), ואז מכוון הגימטריא הפלא ופלא. רבי מאיר אריק זצ"ל נתרגש מאוד למשמע אזניו, וקרא לנכדו ואמר לו: אני מאמין באמונה שלמה שהחשבון הוא מכוון, אבל בכל זאת אני רוצה שתעשה החשבון על דף ואחר זמן שגמר החשבון הכריז הנכד בשמחה לזקיניו: זיידע ס'פונקט!

באר הגן (גליון לב)

ויש לדקדק בדבריו, א. כפל הלשון 'אלו' עשר מכות וכו' ו'אלו' הן? ב. רבי יהודה היה נותן בהם סימנים וכו' מה חידש בר"ת זה, הלא ביד כל אחד לעשותו?

וביאר ה"צבי לצדיק", שהכתוב "ויוצאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמורא גדול ובאותות ובמופתים" בגימטריא "דם צפרדע כנס ערב דבר שחין ברד ארבה חשך בכורות" חושבנא דדין כחושבנא דדין. וזה שאמר 'אלו עשר מכות', רצה לומר עצם המכות, ו'אלו הן' הנרמזים בפסוק, חשבונם שוה. אולם, כפי החשבון יש ת"ס יתרים בעשר המכות על הפסוק.

לזה אומר רבי יהודה אע"פ שהתנא מזכיר

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ד

פניני אביר יעקב עמ' ו'

ובניכם לבנייהם ובניהם לדור אחר (יואל א, ג).
דעת זקנים-בפרשתנו

לפדות את פטרי החמורים - זכר לנס הגדול הזה.
עכדה"ק.

מנין היו לישראל 'חמורים לובים' ביציאתם מצרים

והפיתו כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה
(יב, יב).

איתא בגמרא (בכורות ה, ב): אמר רבי חנינא,
שאלתי את רבי אליעזר בבית מותבא רבא (בבית
מדרש הגדול, רש"י), מה נשתנו פטרי חמורים
(=שציוה הכתוב לפדותם בשה) מפטרי סוסים
וגמלים? אמר לי: גזירת הכתוב היא! ועוד,
ססייעו ישראל בשעת יציאתם ממצרים, שאין
לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים
חמורים לובים (מעולים. רש"י) טעונים מכספה
וזהבה של מצרים.

מרון האמרי אמת מגור ז"ע סיפר שבהיותו
בירושלים הביאו לפניו כתב יד של אחד מגדולי
ישראל, וראה שם דבר נאה:

כי אותם "חמורים לובים" שיצאו עם בני ישראל
ממצרים - היו בודאי של המצרים שהשאלום
לישראל בעת היציאה, כי מנין יהיו לישראל
חמורים חשובים שכאלה? והנה במכת בכורות
נאמר שהכה השי"ת גם את הבהמות הבכורות,
ומסתבר שבין החמורים הללו היו גם חמורים
בכורים, ויתכן שכולם היו בכורים, ומכל מקום
כדי שישירת את ישראל בעת היציאה לטעון את
משאותיהם, עשה עמהם השי"ת נס - והשאירם
בחיים ולא הרגם, ולכך לדורות ציוה השי"ת

סגולת השבוע

לימוד אבות עם בנים - סגולה להצלחתם

והנחת לבנך וגו' (יג, ח).

דברים נפלאים בענין סגולת לימוד אב עם בנו שח הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל, ונצטט את לשונו המתוק:
"בשעה שיהודי הולך לבית הכנסת להתפלל או ללמוד תורה, חש הוא שבזמן הזה עסק במצוה וקיים בכך את רצון ה'. לעומת זאת, אותו יהודי כשהוא
יושב ולומד עם בנו במשך חצי שעה פרק 'אלו מציאות', קיימת בו תחושה שבכך הקריב עבור הילד חצי שעה מהחיים שלו, והיה זה 'בזבז זמן' עבורו...
פעמים רבות, אב הלומד עם בנו נראה כמו אותה בובה עם קפיץ, שכשנפתחת הקופסה היא מזנקת החוצה, וכך אותו אב 'מסכן' שנוות ביתו ביקשה ממנו
ללמוד מעט עם בנו, עושה זאת מחוסר ברירה (כי אותו ילד הרי 'אינו ברמה שלו'...) ובזמן הלימוד הוא מביט מדי פעם בשעון לראות מתי כבר יסתיים הענין
והוא יוכל לשוב ללימודו.

זוהי תחושה מוטעית, מצוות לוקחות זמן, וכשם שאדם אינו מביט בשעון כמה זמן אורכת לו תפילת שחרית ומנחה, או כמה זמן נמשכת בביתו סעודת
שבת כך בדיוק צריך להיות מבטו על הלימוד עם בנו, כי גם זו אחת מהמצוות המוטלות עליו.

האמת היא, שבאופן כללי ישנם בענין זה כמה דברים שאיננו מבינים אותם די הצורך. רבי ישראל סלנטר זצ"ל לימדנו כלל יסודי ביהדות: "מדארף טאן,
נישט אופטאן", כלומר יהודי צריך לבנות בפועל, אך איננו כקבלן שלפני שגמר מלאכתו אינו מקבל מאומה.

עוד עלינו לדעת, כי כשם שברור לכל אחד שדרושה השקעה יומיומית בילד כדי שידגל בריא בגופו, ואם לא ידאגו הוריו להאכילו מאכלים בריאים [כלחם,
ירקות וכיוצא] ויניחו לו להסתפק בעוגות וממתקים, אמנם הוא לא ימות למחרת... אך בהחלט יתכן שכשיתבגר ויגיע לגיל שלושים, ארבעים וכו' הוא יסבול
בריאות לטווח הארוך - כך בדיוק נדרש מהאב לדאוג לבנו מבחינה
רוחנית, ואל לו לחשוב "מה כבר תועיל לילד אותה רבע שעה של
לימוד?"

אב הלומד עם בנו יום יום, או לכל הפחות לעתים מזומנות - בימי
שישי בשבתות אהה"צ, או בבין זמנים - גורם לכך שילדו יגדל בריא
בנפשו, ממש כאכילת אוכל בריא במקום סוכריות!
ובכלל לימוד עם הבנים הוא סגולה להצלחה. זוהי תורה מיוחדת,
תורה של קיום מצות ושגנתם לבניך.

עלינו לחוש, איפוא, שזמן הלימוד עם הבנים אינו זמן "מבזבז".
חינוכם הוא חלק נפרד מעבודת ה' שלנו" עכ"ד הנפלאים.

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

ממנו נקח לעבד את ה':

הארה שמיימית נפלאה, שהעניקה חיזוק עצום להמשיך ולהחזיק במה שקיבל על עצמו:

ולשינו היה ברור שעוד נדבר. מיד במוצאי שבת הוא מתקשר אליי. אני מציע לו לגשת לכפר ערבי לתקן את התקלה, אבל הוא נרעש ונפחד מהרעיון. מה פתאום? לא יקום ולא יהיה. הולכים רק למוסך יהודי. יהי כן. ביום ראשון נסענו למוסך, ושם התברר שתיקון התקלה עולה 800 ₪. שאלתי את בעל המוסך איך זה יכול להיות, ניסיתי להתווכח על המחיר, ולבסוף הוא סיכם: "בשבילך - שבע מאות".

שילמתי את הנזק, חזרתי הביתה, והנה, הגלגל נתקע בחפץ חד, והתפוצץ. הוצרכתי להחליף גלגל. השגתי מישהו שמטפל בעניינים האלו במחיר מוזל, והוא מכר לי גלגל בשבעים וחמישה שקלים.

אני מסיים את ענייני הרכב היגעים, חושב לעצמי 'וי על חסרון כיס', מונה שוב את ההפסד: 775 ₪, ופתאום קולט שהמספר הזה אינו מקרי כלל. יש פה השגחה כל כך מיוחדת, שאני נרגש ביותר. אני נכנס הביתה ומתחיל לומר בקול גדול: מזמור לתודה!

אמרתי את הפרק בהתרגשות רבה, ולנגד עיניה השואלות של אשתי, ערכתי את החשבון:

ביום שישי אחרי חצות ביצעתי נסיעה משדה התעופה לירושלים והשתכרתי 600 ₪ על הנסיעה מירושלים למודיעין עילית השתכרתי 175 ₪. יחד עולים הסכומים ל-775 ₪!!!

כל הממון שלכאורה הרווחתי ביום שישי אחרי חצות, ירד לטמיון. נתקיים בי מה שכתוב בשולחן ערוך הרב: כל העושה מלאכה בערב שבת אינו רואה סימן ברכה לעולם בזה המלאכה, אם מרוויח מפסיד ממקום אחר. זאת הייתה הארה שמיימית נפלאה, שהעניקה לי חיזוק עצום להמשיך ולהחזיק בקבלות שקיבלתי על עצמי.

(גליון השגחה פרטית)

ביום שהתחלתי בעבודתי כנהג הסעות, קיבלתי על עצמי שני דברים: האחד: להמשיך ללמוד את השיעורים הקבועים במשניות, בגמרא ובשולחן ערוך, חוק בל יעבור. השני: שלא לבצע הסעות ביום שישי לאחר חצות. הקבלה הראשונה היא ביני לבין עצמי. זה לא קל, כשמישהו מבקש נסיעה ואיני נענה לו, אבל ברור לי שאם זה על חשבון השיעור, הנסיעה הזאת היא פשוט לא שלי.

לגבי יום שישי אחרי חצות זה קצת יותר קשה, כי יש אנשים שצריכים לנסוע דווקא אז, ואם לא ההסעות האלו, במה אני נהג? אבל למדתי לשנן ללקוחות את שעות העבודה, ובעיקר את שעות אי-העבודה.

ביום שישי ערב שבת פרשת ויגש, הזמינו אצלי נסיעה משדה התעופה לירושלים, לשעה עשר וחצי בבוקר. השעה הייתה כשרה לפי הנ"ל, ויצאתי לדרך. הגעתי לשדה התעופה וחיכיתי לנוסעים. חיכיתי וחיכיתי, וגם הם חיכו והתעכבו בטרמינל זמן רב. עד שמצאו את המזוודה, ועד שהיא נבדקה, ועד שהם שוחררו החוצה, עברו שעתים.

"המחיר לנסיעה הזאת הוא שש מאות ש"ח, הודעתי לנוסעים. "חיכיתי שעתים וכבר מאוחר מאוד. יום שישי קצר". הם הבינו, ושילמו את מלוא הסכום.

כאשר ביקשתי לצאת מירושלים, ביקשו ממני בני משפחה אחת שאקח אותם למודיעין עילית. שמחתי לקחת אותם, שכן ממילא אני נוסע לאותו יעד, ונקבתי בסכום לתשלום הנסיעה: מאה שבעים וחמישה ש"ח.

הגענו ליעדנו. בני המשפחה התמקמו יפה בבית המארחים, ואני אצתי רצתי להכין את עצמי לשבת קודש. נסעתי ברכב לכיוון המקווה, ומרוב מהירות נתקעתי ברכב אחר שנסע על הכביש. הוא צעק עליי, "אתה לא רואה איך אתה נוסע? מה איתך? תראה מה עשית לי. אתה תצטרך לשלם את זה!" לשינוי לא היה פנאי להתחשבן. נתתי לו את מספר הטלפון שלי,

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

מתחילים
את היום!

ולא יהיה בכם נגף:

'תחילתו' - בכלא בין פושעים ללא סיבה אמיתית הנראית לעין, התרגיל עם התקפת לב, 'אוסופו' - בהשגחה מופלאה לניתוח חירום שהציל את חייו:

לשמוע את כל המילים המזעזעות הללו? למה אני צריך להיות במחיצתם של אנשים זולים כאלה? אני לא רוצה לפגוע ביראת שמים שלי, ריבוננו של עולם, תוציא אותי מכאן."

הייתי בוכה מתחת לשמיכה, ורבי שמעון בר יוחאי אומר בזוהר הקדוש, שהמזמור "אשרי יושבי ביתך", הרי זה לפי הא' ב'. בכל הפסוקים יש מילה עם ו' החיבור באמצע, לדוגמא: "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון", "טוב ה' לכל ורחמיו" וכו' חוץ מאות אחת - האות ק', שם כתוב: "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת", אומר הזוהר הקדוש, אין ו' החיבור כי זה לא שני דברים אלא זה דבר אחד: "קרוב ה'...", למי? "לכל אשר יקראוהו באמת". הייתי בוכה בדמעות שליש וצועק בתוך ליבי: "ריבוננו של עולם, תוציא אותי מכאן."

הקדוש ברוך הוא זרק לי כזאת הברקה בראש. באחד הביקורים אמרתי לאשתי: "יש לי פה הרבה זמן, אולי תביאי לי ספר של 'עזרה ראשונה'? בינתיים אני אלמד לעשות 'עזרה ראשונה'". קראתי שם על מצב של אירוע לבבי. ידעתי בעל פה את כל הסימנים, הזעת יתר וקוצר נשימה וכו', והחלטתי שאני מביים אירוע לבבי.

חזרתי על הדברים, תירגלתי כמה וכמה פעמים את הסימנים בלי שאף אחד ראה, החלטתי ערב אחד שאני "מתמוטט" לעיני כל ישראל, דאגתי להיות בהזעת יתר, תירגלתי קוצר נשימה ובאמת זה עבר והיה נראה לכולם כמו אירוע לבבי.

הבהילו אמבולנס ולקחו אותי לבית הרפואה "רמב"ם" שבחיפה, עשו לי בדיקות א.ק.ג. והכל דווקא יצא תקין לחלוטין. אבל אי אפשר לפטור בלא כלום יהודי בן שישים... ולכן החליטו לעשות לי גם "אקו לב". הם סיימו את הבדיקה והרופא הסתכל עלי במבט חמור סבר ואמר לי:

"אתה הרגע נכנס לצינתור". הייתי בהלם, ואכן עשו לי צינתור לראות את כל מערך כלי הדם ותפקודם. לאחר הצינתור הגיע אלי הפרופסור ואמר לי: "אדוני, או שאתה חותם או שאתה לא חותם, אבל אתה הרגע נכנס לניתוח חירום, ניתוח מעקפים".

כאן כבר לא היתה לי ברירה. באידיש קוראים לזה "פורים שפיל" - משחק של פורים, הצגה של פורים. "אין לי כלום" אני אומר לרופא. "אדוני", אומר לי הפרופסור, "אנו מסתכלים לפי התוצאות, לפי הבדיקות אתה הרגע נכנס לניתוח לב". עשיתי

ניתוח מעקפים. אחרי שהתאוששתי, הגיע אלי המנתח ואמר לי: "תקשיב, אתה יהודי עם זקן, אתה יהודי חרדי, אתם מביאים 'קידוש' נכון? בשבת תביא 'קידוש' לבית הכנסת קיבלת מהקדוש ברוך הוא את החיים במתנה. היית עם אוטם שריר הלב תשעים ושמונה אחוז סתימה, אם חס וחלילה היית מחכה עוד יום יומיים, שבוע שבועיים, היית חוטף דום לב ואף אחד לא היה מבין מה קרה. הקדוש ברוך הוא לא רצה לתת לך אפילו אירוע לב קל, הוא פשוט הציל אותך".

סיים אותו יהודי את סיפורו ואמר למגיד שיעור, חשבתי לעצמי: "ריבוננו של עולם, מה זרקת אותי עם כל הפרחחים והגנבים האלה שמנבלים את הפה? את זה אני צריך לשמוע? את זה אני צריך לראות? מה קורה פה?! אבל למעשה הקדוש ברוך הוא נתן לי את החיים במתנה. אפילו לא היה לי התקף לב קל, בכדי שאני אבין שאני חולה לב, כן, קיבלתי את החיים במתנה!".

בקריית אתא מתגורר יהודי תלמיד חכם, שמעביר שיעור בדף היומי בבית כלא בצפון הארץ, וכך הוא סיפר: באחד מחודשי החורף, בשעות הערב אני מתחיל את השיעור. פתאום אני מבחין ש"פנים חדשות" הגיעו לכאן. יהודי עם זקן לבן כבן שישים, לבוש ב"פיגמה" של בית האסורים, ואני בצורה עדינה שואל אותו: "מה לכהן בבית האסורים?", זאת אומרת, "מה אתה עושה פה?!"

ומרגע זה התחלתי לשמוע את סיפורו המדהים! וכך סיפר לי אותו יהודי: בוקר אחד אני עומד לצאת עם הרכב מהקריות לחיפה. לפתע אני מבחין בשני נערים מגולחי ראש. שאלתי אותם: "מה אתם מחפשים פה?". "לאן אתה מגיע?" הם שאלו אותי. "לחיפה" עניתי. הם התלהבו ואמרו "אנחנו בדיוק צריכים להגיע לחיפה, האם אנחנו יכולים להצטרף אליך לנסיעה?",

זכיתי למצוות חסד - חשבתי לעצמי ואמרת להם "בשמחה". היה להם תיק גדול, פתחתי את תא המטען והם הניחו שם את התיק. כשהגעתי לצומת הצ'יק פוסט, עצרו אותי ארבע ניידות משטרה, הם חסמו את כל הצומת.

לא הבנתי מה קרה, חשבתי לעצמי: אם עשיתי עבירת תנועה - צריך להתייחס אלי כמו מחבל מהחמאס? השוטר פתח את דלת רכבי, הוא שם לי אוזיקים על הידיים וגם לשני הנערים מאחורה. אמרתי לשוטרים "רק תסבירו לי מה קרה?". ענו לי השוטרים "את זה תשמע במשטרת חיפה, לא פה!". נכנסנו לניידת ולקחו אותנו לשם לחדר החקירות. שם שוב שאלתי אותם רק תסבירו לי מה קרה, מה חטאתי, מה עויתתי. אמרו לי השוטרים "שני החבר'ה האלה שלקחת הם במעקב של המשטרה כבר חצי שנה. אלה גנבים עם דיפלומה, הם עושים הרבה בלאגן באזור הקריות ובחיפה, וגם הלילה הם גנבו אופנוע ובתיק הגדול שנמצא ברכב שלך יש תכשיטי זהב, כלי כסף ומכשירים אלקטרוניים יקרים שנגנבו".

"מה אני קשור לכל הסיפור הזה?", שאלתי את השוטרים. "אתה סייען, אתה מסייע לדבר עבירה", ענו לי השוטרים. "אני??? בסך הכל נתתי להם טרמפ תמים, הם ביקשו ממני ועשיתי טובה, מה לי ולגניבות? מה אתם רוצים ממני?", הזדעקתי. "כל הסייענים אומרים שבסך הכל הם עשו חסד, אפשר להשמיע לך את הקלטת של כולם. כולם אומרים אותם דברים, אם תצליח לשכנע את השופט, למה לא, אדרבה", ענו השוטרים.

אני עומד למשפט ושוב אני חוזר על הדברים, שבסך הכל עשיתי טרמפ תמים, עשיתי חסד ואני לא יודע מה רוצים ממני. אומר לי השופט: "איך כתוב בשטר התנאים", "עד שיתרצו שני הצדדים", זה שאתה השתכנעת - זה יפה מאוד, עכשיו אתה צריך לשכנע גם אותי. מי אמר שזה נכון מה שאתה אומר? זה לא כל כך מריח טוב, וגם לא נשמע טוב שבדיקת נתת להם טרמפ". בקיצור, לא הצלחתי לשכנע את השופט וזרקו אותי לכלא לחצי שנה.

אבל אם לפחות הייתי "זוכה" להיות בכלא שמכנים "הצווארון לבן" של אנשי עסקים מלומדים שפשעו בעבירות מס ורכוש וכדומה - זה היה "חצי צרה", אבל שמו אותי עם כל הפרחחים והגנבים, אנשים ירודים, ואני כל היום שומע מילים מזעזעות שהאוזן לא יכולה לשמוע. בלילה אני מתחת לשמיכה פשוט מדבר עם ה' יתברך, ואני בוכה לקדוש ברוך הוא: "ריבוננו של עולם, זה שקיבלתי גלות, בית סוהר אני מקבל באהבה", אבל למה אני צריך

"מה אני קשור לכל הסיפור הזה?", שאלתי את השוטרים. "אתה סייען, אתה מסייע לדבר עבירה", ענו לי השוטרים. "אני??? בסך הכל נתתי להם טרמפ תמים, הם ביקשו ממני ועשיתי טובה, מה לי ולגניבות? מה אתם רוצים ממני?", הזדעקתי. "כל הסייענים אומרים שבסך הכל הם עשו חסד, אפשר להשמיע לך את הקלטת של כולם. כולם אומרים אותם דברים, אם תצליח לשכנע את השופט, למה לא, אדרבה", ענו השוטרים.

ולמען תספר באזני בנך וכן בנך:

הקב"ה נתן לי מתנה נפלאה, וזיכה אותי לשבות שבת אחת בנתיבות, ובדרשה אחת שהשמיע הרב, הוא השפיע על חיי עד היום הזה, וכך זכינו לחיות בצפיפות אבל באושר בדירה בת 2 חדרים...

שעה תמימה של לימוד בישיבת הנגב, ולאחר מכן חוזר לבני ברק. והנה הגיעה תקופה מאוד לחוצה. הייתי צריך לקבל החלטה גורלית, להמשיך חיי וכו'. תכנתי באותו שבוע לוותר על הביקור הקבוע שלי בנתיבות. לא יקרה כלום אם שבוע אחד אני לא אסע ללמוד עם הבחור ההוא. אבל אחרי מחשבה נוספת החלטתי שלא לוותר. מה אשם אותו בחור שאני בתקופה לחוצה? נסעתי למרות הלחץ הגדול המוטל על כתפי... ובתום הלימוד, בבואי לחזור לתחנת האוטובוס הבנתי שאיחירתי את האוטובוס האחרון לבני ברק! המשמעות: אני נשאר בשבת בישיבת הנגב.

באותו ליל שבת, ראש הישיבה, הגאון רבי יששכר מאיר זצ"ל, עלה לשאת דברים. באותה דרשה הוא אמר ווארט אחד שחדר לי עמוק ללב, ומאז ועד היום אני פשוט צועד לאורו וחי איתו יום יום. הרב הסביר על דרך הדרש, על חלק מהתפילה שהיה

אומר הכהן הגדול ביום הכיפורים, כנמצא בנוסח אשכנז. מקורו בירושלמי, במסכת יומא פרק ה' הלכה ב': "ועל אנשי השרון היה אומר, יהי רצון מלפניך... שלא יהיו בתיהם קבריהם". לכל אדם יש סדר עדיפויות בחיים, יש את הדבר שהכי חשוב לו, ויש את מה שנמצא במקום השני והשלישי וכן הלאה. ברוב המקרים אם זה באמת חשוב לו, אדם מצליח להשיג את מה שנמצא בראש הפירמידה שלו!

בישיבה אמנם מחנכים את הבחורים לשאוף לידיעת התורה, ומחזירים בהם את הרצון לגדול בתורה! אבל מה קורה כשמתחננים ויוצאים מהישיבה? כל אחד מקים לעצמו בית, וסדר העדיפויות עלול להתערער. לפעמים האברך הצעיר מתחיל להשקיע בבית, כאן צריך ספה, פה שולחן חדש, וכו'. הבית הוא ביטוי לגשמיות באופן כללי, וזה משליך על כל מנעמי החיים, ואין לדבר סוף. מי שמתחיל לשאוף שאיפות להצלחה בגשמיות, קובר את הרוחניות שלו! הוא דוחה את השאיפה להיות תלמיד חכם עד שהיא יורדת לתחתית הרשימה. אחרי הבית והרכב, והטיול ועוד, ומגיע למצב שנשאר לו עוד איזו שאיפונת קטנה בסוף הרשימה... מה השאיפה? אה נכון, הוא מאוד רוצה להיות תלמיד חכם... "שלא יהיו בתיהם קבריהם! שלא ישאפו שאיפות גשמיות שיעלו על השאיפות הרוחניות, כי כך הם קוברים את הרוחניות שלהם, חלילה וחס..."

הווארט הזה נשאר צרוב בלבי כל הימים, הקב"ה נתן לי מתנה נפלאה, וזיכה אותי לשבות שבת אחת בנתיבות, ובדרשה אחת שהשמיע הרב, הוא השפיע על חיי עד היום הזה, וכך זכינו לחיות בצפיפות אבל באושר בדירה בת 2 חדרים. הסיפור לא נגמר.

יהודי אחד שמע את הכתבה, והחליט לשים את מגורי בראש שאיפותיו האישיות, עד שידאג לי ולילדיי לדירה רחבת ידיים! הוא רתם את עצמו לעניין, ושלה מכתבים למשרד הרווחה ומשרד השיכון, עד שגילה שיש 'דיר ציבורי' גם בבני ברק! עוד שנה ועוד שנה עברה כשהוא נמצא רבות במשרדי הממשלה, עד שלבסוף היה צריך להביא את זה לאישור חריג בוועדה בכנסת, כי בעצם יש לנו דירה והזכאות היא למי שאין לו דירה.

באותם זמנים הכנסת התפזרה פעם אחר פעם, ובכל פעם הוועדות שבתו ממלאכה. והנה אירע דבר פלא: הבקשה הספיקה להגיע לדיון האחרון בוועדה לפני פיזור הכנסת. אמר לו יו"ר הוועדה, שעד לא מזמן עבד כעיתונאי: 'אותי אתה לא צריך לשכנע! גם אני הייתי שם בדירה, אני הייתי העיתונאי שראיין את היהודי המיוחד הזה... אני חותם על אישור הבקשה בלי להסס!'. מסיים הרב שיש את הסיפור, במהרה קיבל ראש הכולל הנחיה: אתם עוברים דירה! לדירה בת שישה חדרים, במרחק של רחובות

בודדים מהדירה שלהם, וכך הילדים נשארו באותם מוסדות, והכל נשאר אותו הדבר, ורק הדירה התרחבה".

(פניני בית לוי)

המגיד המישרים הרב יעקב שיש שליט"א, סיפר מעשה מרטיט ומעורר. לפני כשנה ראש כולל חשוב בעיר סיפר לי סיפור נפלא, וחשב שאולי יוכל לשמש אותי בדרשותיי אבל ביקש שאספרו בעילום שם. לאחר שזכיתי לשמוע את סיפורו, קיבלתי על עצמי לספר אותו בתקופה הקרובה בכל בית מדרש או סמינר בהם ארצה, כדי לעשות פרסום גדול ככל האפשר, למען ידעו דורותינו כיצד הקב"ה מנהיג ומסובב את הכל, ואיך צריכה להיות צורת ההסתכלות של יהודי על חיי העולם הזה.

הסיפור של ראש הכולל ארע לפני מספר שנים, והתחיל בטלפון שקיבל מאיש החסד הנודע, הרב חנניה צ'ולק, שסיפר לראש הכולל שהוא פונה אליו בשליחותו של מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל. "פנו אלי מכלי תקשורת גדול, של ציבור שאינו שומר תורה ומצוות", סיפר לי הרב צ'ולק, "וביקשו שאעזור להם למצוא משפחה שמתגוררת בצפיפות דיר בני ברק. הם עושים כתבה על מחקר שהתפרסם, בו מצאו קשר מובהק בין צפיפות דיר והידרדרות בני נוער לפשע. לעומת זאת, בני ברק היא אחת הערים הצפופות ביותר בעולם, אבל גם אחת הערים עם רמת הפשיעה הנמוכה ביותר. זה מאוד מפליא, והם רוצים לדעת מה הסוד, ולכן ביקשו שאמצא להם את המשפחה הכי צפופה בבני ברק."

הרב צ'ולק החליט להתייעץ עם מרן הגרא"ל, ולשאול דעת תורה. "ברגע ששמע מרן את השאלה, הוא אמר לי שאני צריך לעזור להם למצוא משפחה, וגם הסביר מדוע: 'הרי אם הם החליטו למצוא משפחה בני ברקית, הם ימצאו אחת כזו בכל אופן. אנחנו יכולים לכוון אותם למשפחה שתדע לקדש שם שמים. אם הם ימצאו לבד, אולי יגיעו למשפחה שתעשה את ההיפך, ולכן עדיף שנכוון אותם למשפחה שאנחנו מעדיפים שתשמיע את קולה ברבים!'. מרן הורה לי להכין לו רשימה, והוא יבחר מתוכה, וכשהגשתי לו את הרשימה הוא בחר בכך", אמר הרב צ'ולק לראש הכולל.

ומה מיוחד במשפחתו של ראש הכולל? ובכן, אותו ראש כולל זכה ל-13 ילדים, כן ירבו! והם גרו בדירה בת שני חדרים, ללא אפשרות לעבור לדירה גדולה יותר. התלבטתי מאוד, מספר ראש הכולל, להכניס אלי הביתה אנשים כאלו עם מצלמות ומיקרופונים, מה לנו ולהם? האם הבית שלי הפקר? וכי צריך אני להראות אותו לכל המדינה, שכולם יראו כמה אנחנו 'מסכנים' וירחמו עלינו? מצד שני, הרב שטיינמן מבקש, ומחזיק בדעה שזה יכול לגרום לקידוש ה' גדול, לכן נרתמתי למערכה והסכמתי, אבל הצבתי שני תנאים: תנאי ראשון היה, שהילדים לא יצטרכו להיות בסביבה בזמן שהם מצלמים. ותנאי שני, שלא יצלמו אותי ואת אשתי. הם הסכימו לתנאי והגיעו לדירה שלנו. צילמו את המיטות ואת המטבח, את המקרר ואת מכונית הכביסה, צילמו וצילמו וצילמו, ושאלו איך אנחנו מסתדרים, ואיך אפשר להספיק לכבס כל כך הרבה בגדים ועוד ועוד.

באותו ביקור הם שאלו אותי: 'לא קשה לכם? הילדים לא מרגישים מסכנים כבזאת צפיפות קשה?'. עניתי להם שבדאי שזה קשה, אף אחד לא רוצה להתגורר בתנאים כאלו, אבל זה לא מה שהכי מעניין אותנו בחיים. מה שמעניין זה התורה, גם את אשתי וילדיי. העובדה שאבא לומד בכולל - זו הגאווה של כל המשפחה, הם מרגישים שמחים ומאושרים. "יש אנשים שגרים באחוזות פאר ואינם שמחים", אמרתי להם, "הם עצובים ומדוכאים למרות שלא חסר להם שום דבר גשמי, ויש אנשים שגרים בדירה צפופה ופשוטה, והחיוך לא מש מפניהם. הגודל של הדירה זה לא מה שעושה אותך מאושר."

עכשיו ראש הכולל עבר לסיפור אחר שקרא לו בזמן שהיה תלמיד ישיבה, וכך היה המעשה: בצעירותי היה לי חבר שלמד בנתיבות בישיבת הנגב, שהיה צריך חיזוק, ומכיוון שהיתה לי השפעה עליו החלטתי להקדיש מזמני לעזור לו. הייתי נוסע בכל יום שיש מבני ברק לנתיבות באוטובוס, וישב איתו במשך

**"יש אנשים שגרים
באחוזות פאר ואינם
שמחים", אמרתי להם, "הם
עצובים ומדוכאים למרות
שלא חסר להם שום דבר
גשמי, ויש אנשים שגרים
בדירה צפופה ופשוטה,
והחיוך לא מש מפניהם.
הגודל של הדירה זה לא
מה שעושה אותך מאושר."**

פנינים על הפרשה:

גאולת ישראל בזכות קימת חצות

ויאמר משה כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים (יא, ד)

בזמן שהיו ישראל במצרים, לא היו ראויים מצד מעשיהם להינצל משם, באשר ירדו לשאול תחית ועשו כמעשי הגויים. ורק בזכות הבטחתו של הקדוש ברוך הוא לאבותיהם נגלה עליהם מלך המלכים וגאלם. אמנם פטור בלא כלום אי אפשר, ונזקקו לזכויות שלהם עצמם כדי להיגאל. ואכן, הקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו חישב להם את זכויותיהם העתידיות, ובזכות כך גאלם.

השתתפות בצער השכינה

והנה, כותב רבינו זיע"א (שערי תשובה, מאמר יג) כי מיום שגלו ישראל מעל אדמתם, ונחרב בית מקדשם, גדל מאוד צערם, ואין יום שאין קללתו מרובה מחבירו. אמנם, אף שצער הבנים גדול מאוד, גדול ממנו צערו של האב שהגלה את בניו והחריב את ביתו, וגם שכניתו הקדושה נמצאת בגלות עימם. משום כך, נהגו ישראל קדושים לקום בחצות הלילה, ולשתף עצמם עם צער השכינה, לעורר רחמי שמים ולבקש על בניו המקדש, ובזכותם עתידים ישראל להיגאל.

מעתה, מאחר וגלוי וידוע לפני הקדוש ברוך הוא כי עתידים בניו לקום לפניו בחצות הלילה למען כבוד שכניתו, גמל להם ברוב אהבתו במידה כנגד מידה, למרות שעוד לא עשו דבר, וכאשר ראה את גודל צרתם והקטרוג השרוי עליהם, הסתכל במעשיהם הטובים הראויים להיעשות בעתיד, ונתגלה גם הוא עליהם בחצות הלילה להצילם.

קביעת חצות הלילה כזמן קימה לדורות

על פי זה, יש לפרש את לשונו של משה רבינו עליו השלום, שבשעה שהתרה בפרעה לשלח את ישראל, והזהירו שאם לא יעשה כן ימותו כל הבכורות בחצות הלילה, אמר כאן: 'כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים' - באות כ"ה, ולא אמר באות כ"ד - 'כחצות הלילה'. ואילו בשעה שירד הקדוש ברוך הוא בפועל, כן נכתב (להלן יב, כט) באות כ"ה, 'ויהי בחצי הלילה', ולא 'כחצי הלילה'. ולפי האמור יובן מאוד, שרצה משה רבינו עליו השלום לדמות את חצות הלילה שבמצרים, לחצות של העתיד לבוא, ואמר כי 'כחצות הלילה' - כמו חצות הלילה שבו יקומו ישראל בעתיד, ובזכות השתתפותם עם השכינה והכבוד שירחשו כלפיה, כך יצא ה' עתה 'כחצות', ויכה כל בכור בארץ מצרים. כי יהיו ישראל ראויים לניסי ה' עימם במידה כנגד מידה, בזכות שיקומו לעבודתו יתברך.

רמזי תיקון השכינה בקידוש החודש

החדש הזה לכם ראש חדשים (יב, ב)

בפרשה זו נצטוו ישראל על מצות קידוש החודש. גדול מאוד כוחם של ישראל במצוה זו, שכן עד עתה היו המועדות מסורים בידו של הקדוש ברוך הוא, ומכאן ואילך, כל העולמות משועבדים לקביעתם של ישראל בבית דין. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ילקוט שמעוני רמז קפו, והובא ברש"י בראשית א, א): אמר רבי יצחק, לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל.

האם אכן קידוש החודש היא המצוה הראשונה?

רבינו זיע"א שואל על כך (פיתוחי חותם, בא), שלכאורה הדבר אינו מדוקדק, שהרי כבר קודם לכן באו בתורה כמה מצוות, כגון מצות פרייה ורבייה שנאמרה לאדם הראשון, מצות מילה שנצטוו בה אברהם אבינו עליו השלום, ואיסור אכילת גיד הנשה, שנהג מוזמן יעקב אבינו, אם כן אין זו המצוה הראשונה?

ראש ותכלית העבודה - תיקון השכינה

לכן נראה לפרש שאין המאמר כפשוטו. כי הנה ראשי התיבות 'לכם

עצות וסגולות:

ענייני שבת קודש (ד')

אין אמה הוא העושה, רק מאלה נעשית על ידו יתברך, כי הוא הגורם והנותן לך כח לעשות חיל, ולפיקך אמר תעשה ולא תעשה. וכשתחשב כך ותעשה בטחונך בה, אז יום השביעי יהיה לך קדש. (פיתוחי חותם פרשת ויקהל, ד"ה ששת ימים)

אכילה בשבת - כולה קודש

כתוב בזהר הקדוש ובדברי רבנו האר"י ז"ל (ספר הגלגולים פל"ח) דכל מה שאוכל אדם בימי החל יותר על קיום הנפש, הכל הולך לסטרא אחרא, משום דימי החל יש בהם שליטה לסטרא אחרא. באמת בשבת, כל מה שיאכל ויוסיף הכל קדש, משום דבשבת מתבטלת סטרא אחרא ואין לה שליטה (וזהר ח"ב קלה:).

(פיתוחי חותם פרשת בשלח, ד"ה אכלוהו היום)

שמירת שבת תלויה בששת ימי החול

האדם צריך לשמר קדשת שבת כראוי, כמו שנאמר (שמות כ ח) 'זכור את יום השבת לקדשו', בזוהר זוכה לתוספת נפש רוח נשמה כראוי, ושמירת שבת תלויה בששת ימי המעשה, דצריך לזהר בכל ששת ימי המעשה להתנהג בעבודת ה' כראוי כדי שתחול עליו קדשת שבת, דזה בלא זה לא שייך, וכשישמר האדם ששת ימי המעשה לשומר קדשת שבת כראוי, בזה זוכה לתוספת נפש רוח נשמה, ומגלין לו רזי תורה.

(מעגלי צדק אות ת"ו, ד"ה תקרב רינית)

הכנה בימי החול לשבת קודש

לא כל אדם זוכה להם, וזכיתם תלויה בששת ימי החל, דהמקדש עצמו בששת ימי המעשה ועוסק בתורה לשמה, ומתפלל כראוי, וזהיר וזריז בכל המצוה שתבוא לידו, והכל ביראה ואהבה ושמחה רבה, על ידי זה זוכה לתוספת נפש רוח נשמה בשבת. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ג, ג) מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, כל ששת ימי המעשה קרי להו ערב שבת, ואומר מי שטרח בששת ימי המעשה שהם ערב שבת כאמור, יאכל בשבת, הינו שייקה לתוספת נפש רוח נשמה כאמור.

(מעגלי צדק אות שי"ן, ד"ה שיברתי)

לימוד קבלה בשבת מסוגל להשגת האמת

כתבו המקבלים זלה"ה (פרי עץ חיים שער השבת פכ"א) כי ביום השבת בעלי תורה ראוי שילמדו בו דרך האמת מאחר שיום קדוש הוא ויש בו תוספת קדשה מסוגל הוא להשיג בו דרך האמת.

(גנוי המלך, אות נט)

בשבת מקבלים חזרה את האורות שניטלו בעגל

ככל ערב שבת חוזרים למשה אלה אורות, ומחזיר לישראל מנדבת לבו האורות שלהם בכל שבת, וזה החזרה שמחזיר לישראל היא מנדבת לבו ומנאמנתו. וזה רמזו במה שאומרים 'שמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו'. ופרוש הדברים כך הוא, 'שמח משה במתנת חלקו', דהינו, היום שהוא יום שבת, המתנה שנתנה לו כבר ונטלה ממנו, שהם אלה אורות, עכשו חוזרת לו בשבת. וזהו 'שמח משה במתנת חלקו', לפי שהמתנה הזאת שחוזרת לו בכל שבת, חלקו היא כבר, וכשחוזרת לו בכל שבת שמח הוא, והוא מצד אמונתו מחזיר לישראל האורות שלהם.

(פיתוחי חותם פרשת דברים, ד"ה ה' אלקי אבותיכם)

היודע השגחת הקב"ה, ליבו פנוי לקדושת שבת

עקר השבת הוא שיקבע בדעתו שהוא יום קדוש, והנחילו הקדוש ברוך הוא לעמו ישראל להתענג בו ולעסוק בתורתו, והכל תלוי בלב ובמתחשבה טהורה, ואם הלב פונה לדברי חל, היכן קדשה שורה עליו, ומי גרם כל זאת, הוא בחשבו שרוח הממון תלוי ביד האדם, ותקמתו ובקיאיותו וטרחתו היא הגורמת, לפיכך בכל יום מחשבות חדשות מקורב באו מה לעשות [ב]עסק זה וכיוצא. אבל אם תלה בטחונו באדון הכל המשגיח על כל פרט ופרט, ידע כי מה שגור ה' הוא שיהיה ואין מחשבותיו מועילות לו כלום, ואינו מחשב כי אם בדרכי ה' ובתורתו.

וזהו שאמר הפסוק (שמות לה ב) ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש, התורה אומרת, אם רצית לקיים שבת כראוי ותחול עליך קדשת שבת, דע לך שהמלאכה שאתה עוסק בימי החל והרחה שאתה מרויח,

השבוע, והיא מקור הברכה לששת ימי המעשה הבאים לאחריה. כך גם תפילות היום והלילה, עיקר חיובן בתחילת היום ותחילת הלילה, ואין לאחרן לחינם, כדי שילך הכל אחר ההתחלה.

הקדמת מלחמת היצר

מכאן צריך כל אדם ללמוד, עד כמה חשובה הזהירות בתחילת המעשים, ובפרט במלחמת היצר יש להשתדל תמיד להקדים רפואה למכתו ולא להמתין שיבוא הוא ויילחם, כי אז כבר עלולה השעה להיות מאוחרת מידי, ולא יצליח האדם להילחם בו כראוי חלילה. לכן יקדים אדם תשובה ומעשים טובים, והם יעמדו לו כתריס בפני הפורענות (ראה אבות ד, יג).

קדימת מלחמת ה' בגוג ומגוג

על כך ביקש דוד המלך עליו השלום (תהלים יז, יג) כשאמר: "קומה ה' קדמה פניו הכריעהו", וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (בראשית רבה עה, א) "קדמיה לרשיעא עד לא יקדמינך [הקדם לרשע קודם שיקדימך]". והכוונה, לבקש מלפני הבורא יתברך על דבר מלחמת גוג ומגוג, שיקדים הקדוש ברוך הוא להילחם בו קודם שיבוא הוא להילחם בישראל.

רמזי זמני ההתחלה בפסוק

מטעם זה, נרמזו כאן בפסוק כל זמני ההתחלה. פשוטו של מקרא, עוסק בראש חודש. ראש השנה נרמז בתיבות 'לחדשי השנה'. תחילת השבוע נרמזת בסופי התיבות 'לכם ראש חדשים', אותיות 'מש"מ', העולות בגימטריא 'שבוע' בצירוף התיבה והכולל (380). כמו כן, תחילת היום והלילה נרמזו בראשי התיבות 'הוא לכם לחדשי השנה', העולות בגימטריא כחשבון תיבת 'ליל' (70), וכן נרמזה ראשית היום בסופי התיבות הללו, אותיות 'אמ"ה', העולות בגימטריא כחשבון תיבת 'יום' (56).

כאשר יקדים האדם בכל בזמנים הראשונים הללו, תורה ותשובה, מצוות ומעשים טובים, יהיה 'ראשון' - הוא לכם - להנאתו ולטובתו, ולסיוע גדול בהשלמת כל עבודתו.

ראש חודש א, שבכל ראש חודש מתמלאת השכינה בכל ספירותיה ומעלותיה.

בקידוש החודש נעשה התיקון השלם

רמזים נוספים לענין זה, יש למצוא בתיבת 'החדש', שסופי התיבות של מילוי תיבה זו - ה"ה ח"ת דל"ת ש"ן, אותיות 'תנת' ה' - עולים עם הכולל בגימטריא כחשבון השמות הקדושים 'א"ל אדנ"י' במילוי כזה: אל"ף למ"ד אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד (856), ואלו שני השמות הרומזים לשכינה הנמצאת במצבה השלם והמתוקן, כפי שפירש רבינו האר"י זיע"א (שער הכוונות ענין שחרית של שבת).

חשיבות ההתחלות

החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה (יב, ב)
הכל הולך אחר הראשית. אמנם כל ההתחלות קשות, אך הנהנה בראשית עבודתו בכל כוחו, מובטח לו שלאחר מכן תהיה מלאכתו מוכנה ופרושה לפניו. אך המתרשל בתחילת העבודה, יתקשה מאוד לאחר מכן להשלימה.

רבינו זיע"א (פיתוחי חותם, בא) לומד ענין זה ממה שכתב כאן הפסוק את לשון ה'ראשית פעמיים, 'ראש' ו'ראשון'. מכאן שלא על ראשית החודשים בלבד הכתוב מדבר, אלא על ראשית בכלל. כי עיקר כל המעשים הוא תיקון השכינה, [שכבר נתבאר למעלה כי ענין זה רמוז גם הוא בפסוק], ולכן צריך האדם לכוון בכל מעשיו, ובכל התחלה חדשה שמתחיל בה, שתהיה תכליתה לענין זה.

טעם קביעת תפילות מיוחדות לזמני ההתחלה

מכיון שתמיד הראשית היא עיקר הדבר, והיא הקובעת כיצד ייראה המשך, לכן תיקנו רבותינו זכרונם לברכה תפילות מיוחדות בכל ראש זמן, בראש חודש, בראש השנה, וגם בשבת שהיא תחילת

ראש חדשים יוצרות את התיבה 'רחל', שהיא שמה של כנסת ישראל - היא שכינת עוזנו. כך מבואר בזוהר הקדוש (ח"ב דכ"ט ע"ב), ונדרש כן על הפסוק (ירמיה לא, יד) "קול בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תְמָרוֹרִים רַחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ", שזו היא השכינה הקדושה, המשמיעה קולה ברמה בנהי ובכייה בירושלים של מעלה, על בני ישראל בניה שהלכו בגלות.

עוד נרמזת השכינה הקדושה בפסוק כאן בסופי התיבות 'הזה לכם ראש חדשים', שאותיותיהן (המש"מ) עולות בגימטריא 'שכינה' (385).

הרי כאן שני רמזים בפסוק, וענינם אחד, לומר לכל אחד מבני ישראל, שבראש כל שאיפותיו ומגמתו על תכליתו ישם את השכינה הקדושה, ויזהר בכל מאוודו לקדשה ולרוממה, ולא יפגום בה חלילה בשום אופן שהוא.

קידוש החודש - ראשונה מצד ענינה

על כך רמז רבי יצחק ואמר, כי מצוה זו היא המצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל, כלומר - ראשונה מצד החשיבות והצורך לקיימה, מכיון שהיא הבסיס והשרש לקיום כל המצוות כולן, שיעשה אדם את כל המצוות כדי לתקן את שכינת עוזנו ותפארתנו. ומפני כך תקנו חכמים לומר קודם קיום כל מצוה את הנוסח: "לשם יהוד קודשא בריך הוא ושכינתיה".

הלבנה רומזת לשכינה

והנה, ידוע שהשכינה נקראת 'לבנה', והירח רומז לה, ומצות 'קידוש החודש' רומזת גם היא לענין תיקון השכינה. כך פירש רבינו האר"י זיע"א (ספר הליקוטים) פרשת וזאת הברכה) את שמונתיה השונים של הלבנה; בתחילת החודש היא עולה לאיטה ונקראת בשם 'סהר', לאחר מכן כשנראית יותר אך עדיין היא פגומה נקראת 'רח', וכאשר באמצע החודש היא נראית במילואה בשיא תפארתה, נקראת בשם 'לבנה'. זהו סוד מצות קידוש לבנה, כידוע מכתבי רבינו האר"י זיע"א במקום אחר (פרי עץ חיים' שער

ישועות יעקב
דקה מתורתו של האביר יעקב

לשמיעת השיעורים 02-803-9999

הגאון רבי ברוך רוזנבלום שליט"א: אחרי המכה הזו כל יהודי בא אל המצרי ואמר לו: "תשאל לי כלי כסף וכלי זהב", וכשאמר המצרי "אין לי", אמר היהודי: "יש לך כלי זהב נאים בחדר הימני במגרה מספר שלש..." שואל המצרי: "איך אתה יודע?" והיהודי מספר: "בזמן שהיה חשך הייתי כאן..." מזה ידעו המצרים שלבני ישראל היה אור במושבתם. כלומר, אחרי המכה נודע למצרים שמכת חשך היתה רק אצלם, ואלו היהודים לא סבלו כלל ממכה זו, כפי שהיה בשאר המכות.

הראשונים של המכה נועדו כדי לקבר את היהודים שלא רצו לצאת ממצרים. בזמן שקברו אותם, לא רצה הקב"ה שהמצרים יסתובבו שם ויראו זאת. לכן היה חשך למצרים, ובינתים יכלו ישראל לקבר את מתייהם.

החלק השני של המכה נועד למטרה אחרת לגמרי. שיוכלו היהודים לשוטט בבתי המצרים ולפתח ארונות. לשם כך לא די היה בחשך גרידא, כי אם היה המצרי שומע שמישהו פותח לו ארון בביתו - היה קופץ עליו ותופסו. לכן בשלשת הימים הללו עשה הקב"ה שהמצרים לא יוכלו לזוז ממקומם, וכך יוכלו היהודים להסתובב בבתייהם באין מפריע.

בספר "פרחי שושנה" הוסיף תוספת נפלאה בדברי ה"שפתי חכמים": בכל מכה מעשר המכות שבאו על המצרים היו שני רבדים: רובד אחד - המצרי הוכה, ורובד נוסף - הוא רואה שהיהודי לא הוכה. היה בכך סבל נוסף למצרי, שהוא סובל והיהודי לא.

הוקשה לרש"י: "וְלָמָּה הִבֵּיא עֲלֵיהֶם חֹשֶׁךְ?" כלומר, במכת חשך לכאורה לא ראו המצרים שהיהודים אינם סובלים מהמכה, מבחינתם גם ליהודים היה חשך. אם המצרים אינם רואים שהיהודים לא סובלים, מה הטעם במכה הזו? הלא חלק חשוב מהמכה היה להראות למצרי שהוא סובל והיהודי לא סובל!

מטעם זה - אומר רש"י - היתה מכה זו מחולקת: בג' הימים הראשונים של החשך באמת לא ידעו המצרים אם היהודים סובלים או לא. אבל בחציה השני, כשהיהודים הסתובבו בתוך בתייהם ופתחו מגירות, נודע למצרים שליהודים אין חשך. הם רואים הכל ונעים בחפשיות, בעוד שהם - המצרים - נטועים במקומם מבלי יכולת לזוז.

מלבד זאת, אחרי המכה הזו כל יהודי בא אל המצרי ואמר לו: "תשאל לי כלי כסף וכלי זהב", וכשאמר המצרי "אין לי", אמר היהודי: "יש לך כלי זהב נאים בחדר הימני במגרה מספר שלש..." שואל המצרי: "איך אתה יודע?" והיהודי מספר: "בזמן שהיה חשך הייתי כאן..."

מזה ידעו המצרים שלבני ישראל היה אור במושבתם. כלומר, אחרי המכה נודע למצרים שמכת חשך היתה רק אצלם, ואלו היהודים לא סבלו כלל ממכה זו, כפי שהיה בשאר המכות.

(הגאון רבי ברוך רוזנבלום שליט"א - נאה דורש)

במכת חשך לכאורה לא ראו המצרים שהיהודים אינם סובלים מהמכה, מבחינתם גם ליהודים היה חשך. אם המצרים אינם רואים שהיהודים לא סובלים, מה הטעם במכה הזו? הלא חלק חשוב מהמכה היה להראות למצרי שהוא סובל והיהודי לא סובל! מטעם זה - אומר רש"י - היתה מכה זו מחולקת: בג' הימים הראשונים של החשך באמת לא ידעו המצרים אם היהודים סובלים או לא. אבל בחציה השני, כשהיהודים הסתובבו בתוך בתייהם ופתחו מגירות, נודע למצרים שליהודים אין חשך. הם רואים הכל ונעים בחפשיות, בעוד שהם - המצרים - נטועים במקומם מבלי יכולת לזוז.

ולמה הביא עליהם חשך?

וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ אֲפֹלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים (י, כב).

במכת חשך שואל רש"י שאלה שלא שאל באף מכה אחרת: "וְלָמָּה הִבֵּיא עֲלֵיהֶם חֹשֶׁךְ? - שהיו בישראל באותו הדור רשעים, ולא היו רוצים לצאת, ומתו בשלשת ימי אפלה, כדי שלא יראו מצרים במפלתם ויאמרו: 'אֵיךְ הֵן לֹקֵינָם כְּמוֹנֵי'. ועוד, שחפשו ישראל וראו את קְלֵיָהֶם, וכשיצאו והיו שואלין מֶהוּ, וְהָיוּ אוֹמְרִים: 'אֵיךְ בְּיָדֵינוּ קְלוֹם', אוֹמֵר לוֹ: 'אֲנִי רְאִיתִיו בְּבֵיתְךָ וּבְמִקְוֶם פְּלוֹנֵי הָאָרֶץ' (שמות י, כב). מקור הדברים בשמות רבה ובתנחומא.

הקשו המפרשים: מי שיפתח מדרש רבה, מדרש תנחומא, ילקוט שמעוני או תנא דבי אליהו - יראה כי חז"ל פרשו לנו כל מכה ומכה למה היא באה, כגון: מכת דם - כיון שלא נתנו לבני ישראל לטבל להטהר. מכת צפרדע - שהיו אומרים לישאל לקפץ אחרי צרצרים וכו'.

רש"י בשום מכה אינו מביא את דברי חז"ל למה באה אותה מכה, רק כאן - במכת חשך - עומד רש"י על השאלה: "ולמה הביא עליהם חשך", ומביא לכך שתי סיבות.

מבאר ה"שפתי חכמים", שלרש"י היה קשה, שלכאורה המכה הזו חורגת מכל המכות הקודמות: מכת דם נמשכה שבוע, ואחריה היו שלשה שבועות הפסקה. צפרדע - שבוע, ושלשה שבועות הפסקה, וכך היה גם בשאר המכות. מכת חשך, לעמת זאת, התחלקה לשנים: בשלשת הימים הראשונים יכלו המצרים לשוטט, רק היה להם חשך, לא ראו זה את זה, ובשלשת הימים האחרונים של המכה הוכבד החשך ["וַיִּמָּשׁ חֹשֶׁךְ"], ולא יכלו המצרים לזוז ממקומם. מצרי ששכב לא יכול לקום, מי ששכב לא יכול לזוז.

שואל רש"י: שאר המכות לא היו חצויות. לא מצינו למשל במכת צפרדע שבשלשת הימים הראשונים הצפרדעים רק קרקרו, ובשלשת הימים האחרונים נכנסו לבטן המצרים. הן קרקרו ונכנסו לבטן כל שבעת הימים. במכת כנים לא היתה חלקה שבשלשת הימים הראשונים התגרדו, ובשלשת הימים הבאים סבלו מרעש באזניהם. המצרים התגרדו במשך כל שבעת ימי המכה.

מכת חשך היא המכה היחידה שהתחלקה לשתיים - שלשה ימים חשך ואפלה, ואחרי שלשה ימים לא זזים. מדוע חלק הקב"ה מכה זו לשנים? על זה עונה רש"י תשובה נפלאה: ג' הימים

אוצרות הפרשה

הגאון רבי מנשה ישראל רייזמאן שליט"א: אף שנדמה שהלבנה מתכסה ונראה שלא תתגלה שוב, היא חוזרת ומתחדשת, וכך גם כאשר עם ישראל עוברים נסיונות ושמדות ונראה שאבדה כל תקוה חלילה, יש לזכור את מילות הנצח הנאמרות בקידוש לבנה: "שהם עתידים להתחדש כמותה"!

צדקיהו, כדוגמת הלבנה שנעלמת לאחר כ"ט יום, עד שהקב"ה אמר על יהויקים, בנו של צדקיהו: "כה אמר ה' כתבו את האיש הזה עירי גבר לא יצלח בימיו כי לא יצלח מזרעו איש ישב על כסא דוד ומשל עוד ביהודה" (ירמיהו כב, ל). לכולם היה ברור שמלכות בית דוד תמה ואיננה עוד, שהרי היתה על כך נבואה מפורשת!

ומה קרה לבסוף? יהויקים הובא לבבל, ולאחר שעמד בנסיון קשה כנסינו של יוסף הצדיק, הוא נכלא בבית האסורים, ושם נולד זרובבל שלא כדרך הטבע, וממנו התחדשה שוב מלכות דוד! ואכן רבי יעקב עמדין זצוק"ל מונה בספרו "הקשורים ליעקב" ט"ו דורות מזרובבל עד רבן גמליאל, שבימיו היה שוב מצב של "סיהרא בשלמותא".

אף שנדמה שהלבנה מתכסה ונראה שלא תתגלה שוב, היא חוזרת ומתחדשת, וכך גם כאשר עם ישראל עוברים נסיונות ושמדות ונראה שאבדה כל תקוה חלילה, יש לזכור את מילות הנצח הנאמרות בקידוש לבנה: "שהם עתידים להתחדש כמותה"!

(הג"ר מנשה ישראל רייזמן שליט"א - נאה דורש)

"הרי זהו פלא והפלא: יהודי מסתכל על הלבנה, ורואה שאף כשהיא נעלמת לגמרי היא שבה ומתחדשת! כך גם במצבנו הנורא ראינו במילים אלה קרן אור, ובכל חודש שאבנו מהן תקוה וחיזוק לחודש הבא!"

לְלַבְנָה אָמַר שְׁתַּחַדֵּשׁ עֵצָתָךְ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֵן רָאשׁ חֲדָשִׁים (יב, ב).

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר, היה מספר בבכי, שהוא הכיר אחד שהיה בשבי הגרמנים ימ"ש חמש שנים, משנת תרצ"ט עד תש"ה, ופעם אחת אמר לו אותו אדם: "הגרמנים לקחו ממני את הכל: את המשפחה, התפילות, הפרנסה, והאנושיות, אך דבר אחד הם לא יכלו לקחת ממני, את הלבנה!"

"בכל חודש היינו יוצאים לקדש את הלבנה ואומרים: 'וללבנה אמר שתתחדש, עטרת תפארת לעמוסי בטן, שהם עתידים להתחדש כמותה'. הרי זהו פלא והפלא: יהודי מסתכל על הלבנה, ורואה שאף כשהיא נעלמת לגמרי היא שבה ומתחדשת! כך גם במצבנו הנורא ראינו במילים אלה קרן אור, ובכל חודש שאבנו מהן תקוה וחיזוק לחודש הבא!"

בזוהר הקדוש (חלק א דף לד) מובא על מלכות דוד ושלמה, שכשם שהלבנה עולה במשך ט"ו ימים עד אמצע החודש, כך היתה עליה במשך ט"ו הדורות שעד שלמה, ואז היה מצב של "סיהרא בשלמותא" [ירח בשלמותו], ואילו לאחר מכן היתה ירידה במשך י"ד דורות עד דורו של

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשייה ממדורי הביאור 'מאורי אור' ו'ילקוט מאורי החיים' ביאור משולב שזור באומנות בנות המילים 'אור תורה' | 'תורת חיים' הערות, ציורים ומקורות עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מתיקות נצחית: הביאור המקיף על כל ספר האור החיים' הק' 'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד 'מאורי החיים' - מקורות מוחל' ביאור רש"י עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

איר"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-44-20-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: יש לומר שהוא הטעם גם למנהג ישראל להפריש פרוטות לצדקה אחר עריכת קידוש לבנה, כדי שמצות קידוש לבנה לא תהיה נעשית בחינם, על כן מבקשים להוציא ממון על כך ונותנים פרוטות לצדקה.

קידוש לבנה

החדש הזה לכם ראש חדשים (יב, ב).

הרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זיע"א היה נודע בשערים כבעל מופת וכפועל ישועות בקרב הארץ, והיה מפורסם בעבודתו בקודש בכוח קופת הצדקה לעילוי נשמת רבי מאיר בעל הנס, ועל ידי שהיה נותן בעצמו או שהיה מעורר אחרים לתרום ממון הרבה לטובת קופת רבי מאיר בעל הנס היה ממשיך ברכות וישועות למעלה מדרך הטבע. במיוחד היה פועל בשידוד מערכות הטבע על ידי צדקת רבי מאיר בעל הנס בזמן שהיו צריכים לקדש את הלבנה. זאת מפני שרבי איציקל גר באנטוורפן שבמדינת בלגיה, וגם לעתים היה נמצא במדינות אחרות באירופה, והצד השווה שבהם כי פעמים הרבה השמים מתקדרים בעבים או שהגשמים יורדים בלי הפסק, והלבנה אינה נראית. מזג האוויר האירופי הקר והגשום הקשה על יראי ה' המבקשים לקדש את הלבנה, לראותה כראוי ולברך עליה, וכשמגיע הזמן בו כבר אפשר לקדש את הלבנה, ייתכן שלילה אחר לילה היא לא היית נראית.

בלילות הללו היה מפליא פלאות בגודל עבודתו בנתינת הצדקה אצל קופת רבי מאיר בעל הנס, כשהוא מרבה בתפילה ובתחנונים כבן המתחטא לפני קונו שיוכזו לקדש את הלבנה בזכות התנא האלוקי רבי מאיר בעל הנס. לעתים היה רבינו מהלך בבית המדרש אל הקיר בו היה קבוע קופת הצדקה, ולאחר שהיה תורם סכום הגון לצדקה זו, היה משליך את כל גופו ומסמיק את עצמו על זה הקיר, כשפניו לעבר קופת הצדקה והיה שופך את שיחו לזכות למצוה רמה זו של קידוש לבנה כאשר עין בעין ראו אותו כל הקהל בשעה זו שהוא מבקש ומעתיך. ולעתים היה מסתגר בחדרו, שם גם היה מצוי לו קופה של צדקת רבי מאיר בעל הנס, והיה עובד את עבודת הקודש בהשתפכות הנפש נפלאה ובבכיות גדולות לזכות למצות קידוש לבנה.

ומעשה שהיה ולאחר שנתן סכום גדול לקופת רבי מאיר בעל הנס כסגולה שתראה הלבנה, שלח אחד מאנשי שלומו שיצא החוצה לראות אם כבר נראית הלבנה. מששב הלה ואמר כי הלבנה עדיין מכוסה, הוסיף ותרם עוד לקופת רבי מאיר בעל הנס ושוב שלח לראות אם כבר נראתה הלבנה. וכך היה שוב ושוב: בכל פעם שאמרו כי עדיין הלבנה לא נראתה, הוסיף ותרם לצדקת רבי מאיר בעל הנס, עד שהצטברו הסכומים יחדיו לסכום אדיר מאוד, וכך רק לאחר פעמים רבות חזר השליח ואמר בשמחה רבה כי הנה עתה נראית הלבנה, ורבי איציקל יצא לקדשה כדת.

באחת הפעמים בהם שהה בעיירת נופש סמוכה ונראית לעיר לונדון בירת אנגליה, הגיע הלילה האחרון שיכולים לקדש בו את הלבנה, והלבנה לא נראתה. בתחילה התעניין רבי איציקל ושאל

את באי ביתו: מה נתחדש בעניין הלבנה? וענו לו, כי השמים עדיין מכוסים בעננים כבדים מאוד. נענה רבי איציקל ואמר להם בכעין תרעומת: נרפים אתם נרפים, מפני מה אתם בטלנים ואתם מחפשים את הלבנה רק סמוך לבית כאן, צאו לכם אל מחוץ לעיירה, ימה וקדמה צפונה ונגבה, ושם תבקשו האם הלבנה נראית! הלא כבר בדקתם כמה פעמים כאן ולא הצלחתם לראות את הלבנה, אם כן מוטב לכם שלא תחזרו ותבדקו שוב באותו מקום, אלא תראו שמה מחוץ לעיירה אין עננים כבדים, ושמה שם תראה הלבנה.

יצאו באי הבית כולם והלכו להם אל ארבע פינות העיירה לראות ולבקש שם את הלבנה, מלבד איש אחד מבאי הבית שהחליט להשאר בחדרו, אלא שרבי איציקל שראה אותו נשאר פנה אליו בנחרצות והודיעו כי הוא מבקשו לסגור את הדלת מצידה החיצון, כאומר לו שיואיל אף הוא לצאת מהבית ולילך לבקש מקום בו נראית הלבנה.

אותו אדם הבין שאין ברצונו של רבי איציקל שיראו את עבודתו הקדושה, ולכן היה כל כך נחרץ בבקשתו שכולם, ללא יוצא מן הכלל, יצאו מהבית ולא יהיו נוכחים ורואים במעשיו. כיון שכן, הרהיב האיש עוז בנפשו ועשה את עצמו כאילו יצא מן החדר והוא פונה לסגור את הדלת, אלא שבמהירות רבה, חזר תיכף אל תוך החדר והחביא עצמו אחורי כסאו של רבי איציקל עד שלא ראהו כלל.

רבי איציקל הביט בדלת ובראותו כי היא סגורה

לפתע נשמע קול פתיחת הדלת. היה זה אחד מבני הבית שחזר מלכתו לחפש את הלבנה, רבי איציקל שסבור היה כי הדלת של חדרו היא זו שנפתחה, הפסיק תיכף ומיד מעבודתו הקדושה ונשאר יושב כאבן דומם. רק לאחר זמן מה סובב את פניו והנה הוא רואה את האיש ההוא שהיה מצוי בחדר כל הזמן, ומאחר וחשב כי זה עתה הוא נכנס אל תוך החדר, פנה אליו בשאלה: נו, מה נשמע אודות הלבנה בחוצות העיר? נענה אותו אדם: יכול אני לשאול ולברר אצל אלו האנשים שהיו בחוץ. מתשובה זו הבין כי אדם זה היה במשך כל זמן עבודתו בתוך חדרו הקדוש פנימה וראה את כל מעשיו, ונענה ואמר לו בצחות לשון: 'גנב שכמותך'.

אוצרות הפרשה

שהמאור הגדול שהוא השמש מלווה ומאיר ללבנה שהוא המאור הקטן, והלבנה לכוכבים ומזלות... וזהו טעם כעיקר למה שכתבו המקובלים ז"ל דיש לתת צדקה אחר ברכת הלבנה ולהפריש שלשה פרוטות לצדקה כדי לסלק כל המקטרגים הסובבים את השושנה העליונה... ולענין הטעם לתת צדקה אחר ברכת הלבנה, אשר מברכת הלבנה וחידושה אנחנו למדים לעשות צדקה, ולכן נאה ויאה בעת ובעונה הזאת להפריש מעות לצדקה וכדברי התיקונים. ועוד למדנו גודל מעלת הנותן צדקה, כי נקרא בשם 'גדול', כדכתיב 'את המאור הגדול', כמו שכתוב בתיקונים, את המאור רזא דעתיירי, שנותן צדקה כמו שהשמש הוא מאור הגדול משפיע מאורו להאיר ללבנה.

עוד טעם לשבח כתב רבי חיים פאלאג'י בספרו 'רוח חיים' (סי' תכו אות ה'): ונראה כי יען אמרו רז"ל אין ישראל נגאלים אלא בזכות הצדקה, לכן תיכף לתפילה שאנחנו מתפללים 'שהם עתידים להתחדש כמותה', וגם אנחנו אומרים 'דוד מלך ישראל חי וקיים' בע"ה על ידי סגולת הצדקה ימהר ויחיש גאולתנו.

ואולי יש להוסיף עוד טעם נכון לכך שנותנים צדקה בשעת קידוש לבנה, כי הנה מצינו גם מנהג ישראל תורה הוא לשתות יין שרף אחר עריכת קידוש לבנה, ובספר 'מעשה יחיאל' (פרשת ויצא) פירש בהקדם מה שקבלה בדינו שאין לעשות את המצוות בחינם, וכפי שהאיר את עינינו הרה"ק הבני יששכר זיע"א בספרו 'אגרא דפרקא' (אות רפא): בזוהר (הנ"ל קכת), פתח רבי שמעון וכו' ויקחו לי, האי דבעי לאשתדלא במצוה ולאשתדלא ביה בקוב"ה איצטריך דלא ישתדל ביה ברקנייא ובמגנא וכו', אלא אישתדלותא דאורייתא כל מאן דבעי זכי בה אישתדלותא דקוב"ה למנדע ליה, כל מאן דבעי זכי בה בלא אגרא כלל, אבל אשתדלותא דקב"ה דקיימא בעובדא אסור לנטלא ליה למגנא ובריקניא, בגין דלא זכי בההוא עובדא כלל לאמשכא עליה רוחא דקודשא אלא באגרי שלים. עכ"ל. עיין הטעם במקדש מלך ובדברי הרמ"ז, מזה סמכו אנשי מעשה הקדמונים בעת שכיבדו אותם בכיבודא דמצוה במילת בן זכר וכיוצא, ואפילו לעלות לתורה, היו נותנים דבר מה לצדקה בכדי שלא תהיה המצוה במגנא. ולכן היו קונים יין שרף אחר קידוש לבנה כדי שלא תהיה המצוה נעשית בחינם.

ממילא יש לומר שהוא הטעם גם למנהג ישראל להפריש פרוטות לצדקה אחר עריכת קידוש לבנה, כדי שמצות קידוש לבנה לא תהיה נעשית בחינם, על כן מבקשים להוציא ממון על כך ונותנים פרוטות לצדקה.

(הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א - ספיר ויהלום)

העומדים שם טענו שאם ימתינו עוד, אזי יאבדו גם את זאת הלבנה שנראית עתה. אולם רבי איציקל עמד על שלו בתוקף רב, ואמר: לא לכך הייתה כוונתי, היינו, לא ללבנה שכזאת שהיא מעורפלת ומכוסה בעננים קלושים הייתה כוונתי. כולם עמדו והמתינו בדריכות ובחרדת קודש עד שלאחר זמן קצר יצאה הלבנה בטהרתה ונראתה בעליל לבנה צחה ונאה וקידשו כולם את הלבנה בשמחה ובטוב לבב.

באותו לילה, בשעה מאוחרת, הוציא רבי איציקל מכיסו מעות הרבה, אשר עלו יחד לסכום של כמה מאות 'פונט' ונתנם לצדקת רבי מאיר בעל הנס. היו אלו 'לבנה געלט', כלומר, כספי הצדקה הרבים שהרבי הפריש כדי לזכות לקיים את מצות קידוש הלבנה.

***

דרשו במסכת סנהדרין (מב.): ואמר רבי אחא בר חנינא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: כל המברך על החודש בזמנו - כאילו מקבל פני שכינה, כתיב הכא (שמות יב ב) 'הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֵאשׁ הַחֹדֶשׁים רֵאשֹׁן הוּא לְכֶם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנֵי, וכתוב התם (שם טו ב) 'זה אלי ואנוהו'.

ונודע מנהג הקדמונים להפריש פרוטות לצדקה בשעת קידוש לבנה, וכפי שהביא בקונטרס 'מעשה הצדקה' הנדפס בסוף ספר 'מי דוד' (אות ל): ועיין בקונטרס הנזכר [הוא קונטרס 'מגן דוד'] שכתב, דבעת קידוש הלבנה או לאחר שבעה ימים ממילוי הלבנה צריך להפריש שלש פרוטות כסף לצדקה, שהן רמוזים אל שלשה אורות שבפסוק (ישעיה ל כו) 'וְהָיָה אֹרֶךְ הַלְבָנָה כְּאֹרֶךְ הַחֲמָה וְאֹרֶךְ הַחֲמָה יְהִיָּה שְׁבַע עֶתְמִים כְּאֹרֶךְ שְׁבַע יְמֵי חֹשֶׁךְ הַיּוֹם חֹשֶׁךְ הַיּוֹם אֶת שֶׁבַר עֲמֹו וּמִחֶץ מִכְתּוֹ יִרְפָּא, ועל ידי אלו האורות אנו מסלקים את כל המקטרגים הסובבים את השושנה עליונה. ו'אור' הוא גימטריא 'זר' דעל ידי אורות הצדקה אנו מבטלים כל הזרים הקמים עלינו והזר הקרב אל משכן ה' של מעלה יומת.

והביא את הדברים הגאון רבי חיים פאלאג'י זצ"ל בספרו 'כף החיים' (סי' לו אות כח): אחר ברכת הלבנה יפריש שלש פרוטות לצדקה. ובספרי הקטן 'ראה חיים' (סדר בא) הבאתי דברי הרב 'מעשה הצדקה' אשר בסוף ספר 'מי דוד', ונתתי טעם לדבר. ועוד כי מוצאי מצא חיים בספרי הקטן 'רוח חיים' (סימן תכו) טועמיה חיים בזה, עיין שם בעזר משדי, אשרי כל חוכי ל'ו לחזות בנועם. והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שכעת הימים. אורה זו תוריה וכל בניך למודי ה' דברי אלהים חיים.

ואכן בספרו 'ראה חיים' (פרשת בא) נתן טעם לשבח בענין נתינת הצדקה וכתב: הנה למדנו חיוב מצות עשה לעשות צדקה ממה שמצינו

החל לעבוד את עבודתו בקודש בהתלהבות נוראה מאוד, כשפיו ושפתיו הקדושים ממללין ומרחשין דיבורים נוראים ונשגבים אשר לא השיג את טיבם, ותוך כדי זה היה רוקע ברגליו על הארץ, וכך משך זמן רב היה טרוד בעבודתו הנשגבה, כאשר אותו אדם מתחבא מאחורי כסא קדשו ואין הוא מרגיש בו.

לפתע נשמע קול פתיחת הדלת. היה זה אחד מבני הבית שחזר מלכתו לחפש את הלבנה, רבי איציקל שסבור היה כי הדלת של חדרו היא זו שנפתחה, הפסיק תיכף ומיד מעבודתו הקדושה ונשאר יושב כאבן דומם. רק לאחר זמן מה סובב את פניו והנה הוא רואה את האיש ההוא שהיה מצוי בחדר כל הזמן, ומאחר וחשב כי זה עתה הוא נכנס אל תוך החדר, פנה אליו בשאלה: נו, מה נשמע אודות הלבנה בחוצות העיר? נענה אותו אדם: יכול אני לשאול ולברר אצל אלו האנשים שהיו בחוץ.

מתשובה זו הבין כי אדם זה היה במשך כל זמן עבודתו בתוך חדרו הקדוש פנימה וראה את כל מעשיו, ונענה ואמר לו בצחות לשון: 'גנג שכמותך'.

אדהכי והכי נכנסו ובאו כל אותם האנשים שהיו בחוץ ובפה אחד נענו ואמרו יחד כי הרקיע מעוגן ביותר והלבנה אינה נראית כלל, חזר רבי איציקל וביקש שכל אותם האנשים שהלכו לחפש אחר הלבנה, יואילו לצאת החוצה ולחפש שוב את הלבנה, אמנם מאותו אדם שכבר היה בחדרו מקודם לא ביקש והניח לו לראות את עבודת קדשו.

לאחר כמה רגעים שהיה עוסק בענייניו הקדושים באש להבה ובהתלהבות עצומה, קם לפתע ממקומו ואמר: עכשיו אלך בעצמי החוצה לראות אם הלבנה נראית! קם ולבש את מעיל ה'טילעפ' ויצא אל רחוב העיר. בדרכו לצאת החוצה עבר דרך כמה וכמה דלתות, ובכל פעם שעבר באחת הדלתות נעצר אצל המזוזה והתפלל שם תפלה קצרה, שיזכהו הקב"ה לראות את הלבנה.

כאשר יצא החוצה וראה שעדיין מכוסים השמים בעבים, נשאר עומד על רגלו לצפות ולהמתין על הלבנה. היה בכך מסירות נפש מצידו, שכן היה סובל הרבה על רגליו הכואבות והדואבות, ועם זאת מיאן בתוקף רב לשבת על כסא. במשך דקות ארוכות עמד על רגליו והביט אל עבר השמים, עד שלפתע ראו הכל שהעננים זזים מעט וניתן לראות את הלבנה במקצת.

אחד מן הנוכחים התחיל בהתרגשות לומר 'הללויה' וביקש לקדש את הלבנה. אולם רבי איציקל לא הסכים ואמר להמתין עוד. נענו

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

זמן קידוש לבנה | קידוש לבנה או חידוש לבנה | האם חייב אדם לראות את הלבנה כדי לקדשה או שמא אינו חייב לקדשה אלא אם יראנה | קידוש לבנה במאמץ רב | הזכרת שם ה' בלימוד הגמרא

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
ראב"ד העדה החרדית מח"ס תשובות והנהגות

מוצלה וגם מבטל ח"ו מצוה גדולה דקבלת פני השכינה.

ולענין סוף זמן קידוש לבנה שאנו נוהגין שבאמצע בין מולד למולד סוף הזמן, ולכאורה פשוט שצריכים לשנות לפי א"י, ובלונדון שתי שעות, בארה"ב כשבע שעות, ובלוס אנג'לס אחד עשרה שעות קודם, כבר לא מקדשים הלבנה, שתלוי בארץ ישראל ושמה כבר סוף הזמן, וכן ראיתי כמה פוסקים מזהירים שבמדינות הללו הזמן מוקדם כפי השעון, אבל ב"עלה יונה" מביא ממהרי"ל (תשו' י"ט) וחתם סופר (א"ח ק"ב) שתלוי לפי חשבון המולדות שהוא לפי השעות מארץ ישראל, ולדבריו בלאו הכי המולד לא מדויק כמ"ש בר"ה (כה א) דירח לא ידע מבואו פעמים בא בארוכה פעמים בא בקצרה והוא חשבון ממוצע וקבעו חז"ל כן, ולכן אף שבלקוי ירח שבודאי נתמלא אין מקדשין עוד הלבנה כמבואר בב"י וד"מ באו"ח סימן תכ"ו, מ"מ לדעתו מסורת ומנהג ישראל בסתם שלא לחשוב כל מקום כפי מקומו אלא כולם זמן אחד כפי המולד בארץ ישראל, יעו"ש מה שביאר בזה.

ולמעשה נראה שראוי להחמיר בזה כשתי הסברות כפי מקומו אם מקדים לא"י וכמו בארץ ישראל אם מקומו מאחר, אבל לבטל המצוה גורם צער מרובה מאד וכמבואר בח"ס שם, ולכן אם מברך בכל מקום כפי הזמן בלוחות לא מהדרינן ליה, שיש לו על מה לסמוך.

וכמש"כ בשו"ע דמברכין במו"ש כשהוא מבושם ובגדיו נאים (שזהו כבוד לברכת הלבנה שהוא כקבלת פני השכינה) וכן מנהגינו כאן, אבל לדעת הגר"א אין להחמיץ המצוה ותמיד אחר ג' ימים יש לברך מיד. ומיהו אחרי שבעה בודאי ראוי לקדש מיד.

וראיתי האדמו"ר הקדוש רבי אהרן רוקח זצ"ל מבעלזא ממתין לכתחילה עד עשרה ימים שהלבנה מאירה יותר, וכנראה שבזה נהגין יותר לאורה וכעין מ"ש ברמ"א שם ס"א. אבל בימי החורף נראה שבודאי אין להסתכן בכך, וכמבואר במשנ"ב ס"ק כ', ועיין במ"א (ס"ק ב') בשם המגיד שאם אינו מקדש הלבנה אותו חודש לא יהיה

זמן קידוש לבנה

שאלה: האם בימי החורף יש לחכות ז' ימים משעת המולד לקידוש לבנה או שראוי להקדים אחר ג' ימים?

תשובה: במחבר בש"ע ס"ס תכ"ו כתב שאין מקדשין עליה עד שיעברו ז' ימים, וכן מביא ב"מקדש מלך" וארא מקבלת הארז"ל, וע"ש במ"ב שרוב האחרונים חולקין, ולדידהו עכ"פ לאחר ג' ימים מעל"ע מעת המולד שנהגין כבר מאורה יש לברך עליה ואין להחמיץ המצוה, והגר"א זצ"ל דעתו לברך מיד אחר שלשה (וברמב"ם וכן מביא במ"א בשם ספר הקנה איתא שמצוה מיד ביום ראשון) ובספר זוהר חי (וארא) מביא שהקדוש הארז"ל לא ציוה מעולם לקדש אחר שבעה, ודעתו שם לקדשה מיד שיראנה אפילו בראש חודש ואפילו ביחידות, ועיין היטב בבאר היטב סי' תר"ב סק"ב דמי שקידש הלבנה שוב לא ידאג שימות באותו חודש מאותו יום ואילך, והיינו בכוונה גדולה ע"ש שמביא מעשה ע"ז ואולי הכוונה בעידן ריתחא שלא יגזרו עליו מיתה מאז שקידש, אבל עכ"פ כדאי לברך מיד כדי שיגן עליו.

ובמ"ב ס"ס תכ"ו הביא דעת רוב האחרונים דאחר ג' ימים וודאי זמנה, אלא שאם הג' לחודש הוא באמצע השבוע נכון להמתין עד מו"ש הבאה

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

קו 'מחברים' ^{בס"ד}

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי אשר וייס שליט"א

בעל מנחת אשר

ראש בית המדרש 'דרכי תורה' ואב בית דין 'דרכי הוראה'

הרואה כמבואר ברמב"ם פ"י מברכות הט"ז שכל ברכה זו בהדי שאר ברכות הרואה, וגם בירושלמי (ברכות ס"ה ע"א) כללו ברכה זו בהדי שאר ברכות הרואה ובכל הני ברכות כגון ראיית הרים וגבעות, הים הגדול, קשת, ברקים וכדו' בודאי אין מצוה לראות, אלא דאם רואה חייב לברך, או שמא שאני ברכה זו מכל הני דהוי כאילו קיבל פני שכינה והוא מחוייב לראות כדי לקדש.

ובסגנון אחר, יסוד ספיקן, האם ראיית הלבנה מחייבת לברך או שמא היא מאפשרת לברך, אך החיוב חל עליו מכח עצם חידושה של הלבנה, ודו"ק.

ולכאורה נחלקו בשאלה זו הבבלי והירושלמי. דהלא בבבלי לא מצינו ברכה זו בהדי כל ברכת הרואה בפ"ט דמס' ברכות, אלא בסנהדרין (מ"ב ע"א), ובירושלמי נכתבה הלכה זו בפרק ט' דברכות. זאת ועוד, בבבלי לא מצינו לשון "הרואה לבנה בחידושה מברך" כדאיתא בירושלמי, ומשמע מזה דאכן לדעת הבבלי אין כאן ברכת הרואה אלא חיוב לברך על הלבנה בכל חודש, אלא שכדי לברך צריך לראות, אבל לשיטת הירושלמי הוי ככל שאר ברכת הרואה, ויש לפלפל.

ומצינו שתי דוגמאות בהלכה הדומות לגדר זה, דמצוה על האדם לברך אלא שאינו יכול לברך אלא אם כן יראה:

א. ברכת הנר בהבדלה, שאינו דומה לשאר ברכות הראיה שאם יראה נר מברך, אלא שתיקנו וחייבו לברך על הנר, וצריך להדליק את הנר כדי לברך עליה.

ב. הרואה נר חנוכה שמברך שעשה ניסים לאבותינו, שצריך לעשות כל שבידו לראות נר חנוכה כדי לברך ברכה זו, ולא כשאר ברכות הרואה שאינו מברך אלא אם כן נזדמן לו לראות, ודו"ק בכ"ז.

וראיית בכת"ע "הנאמן" שנת תשט"ז שחכם אחד כתב שנחלקו בזה הגרא"ז מלצר והחזו"א דעת הגרא"ז דמצוה זו רשות היא ודעת החזו"א, דחייב לראות כדי לברך.

ובאמת נראה דכבר נחלקו גדולי האחרונים בשאלה זו דהנה בשו"ת נודע ביהודה קמא או"ח סי' מ"א כתב לגבי ציבור שעמד באמצע קריאת המגילה כאשר באו להודיע שרואים את הלבנה ואפשר לברך עליה ופסק להפסיק מקרא המגילה ויקדשו את הלבנה ושוב ישלימו את המגילה, ובשו"ת ספר יהושע (לג"ר יהושע העשיל באב"ד אב"ד טארניפול) סי' רמ"ד וכן בשו"ת שנות חיים (להג"ר שלמה קלוגר) סי' קל"א נחלקו עליו ותמחו איך נפסק ממצוה שכבר עסקים בקיומה כדי לקיים מצוה שעדיין לא בא זמנה ולא נתחייבו

סימן ל"א מה שנתבאר בענין קידוש בשבת).

ונראה בזה עוד עפ"י המבואר במדרש הנ"ל שאמרו דכיון שבזמן שהיו ישראל מקדשים את החודש היו מברכים ברוך מחדש חדשים (או מקדש חדשים כנ"ל) כך מברכים גם על ראית הלבנה בזה"ז, ולמדנו מזה דמצוה זו אסמכוהו על מצות קידוש החדש וזכר היא לה, וכך מוכח גם ממה שלמדו דהמברך על הלבנה בחידושה כאילו מקבל פני שכינה ולמדו זאת מן הפסוק החדש הזה לכם, הרי לן דקידוש לבנה מישך שייכא לקידוש החודש, וכבר כתב כן בספר דרך פקודיך להבני יששכר במצות קידוש החדש מצוה ד'. ולפ"ז נחא שמצוה זו קרויה קידוש לבנה על שם קידוש החדש, ודו"ק.

עוד רגע אדברה על פי דברי המדרש הנפלאים (שמו"ר ט"ו ל"א):

"ד"א החדש הזה לכם משל למלך שקדש אשה וכתב לה מתנות מועטות כיון שבא ללקחה כתב לה מתנות רבות כבעל, כך העולם הזה אירוסין היו שנאמר (הושע ב', כ"א) וארשתיך לי לעולם ולא מסר להם אלא הלבנה בלבד שנאמר החדש הזה לכם, אבל לימות המשיח יהיו נישואין שנאמר (ישעיה נ"ד, ה') כי בועליך עושיך באותה שעה מוסר להן את הכל, שנא' (דניאל י"ב, ג') והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד" ע"כ.

הרי לן דהלבנה ניתנה להם לבני ישראל לשם קידושין ואפשר דלכך קרויה קידוש לבנה.

בביאור גדר המצוה

הנה יש לעיין ביסוד המצוה, האם חייב אדם לראות את הלבנה כדי לקדשה או שמא אינו חייב לקדשה אלא אם יראנה וכל עוד לא ראה את הלבנה בחידושה אינו חייב לקדשה. דהנה לכאורה אין עיקר ברכה זו אלא כשאר ברכות

קידוש לבנה או חידוש לבנה | האם חייב אדם לראות את הלבנה כדי לקדשה או שמא אינו חייב לקדשה אלא אם יראנה

שאלה: בעצם השם "קידוש לבנה" וכי איזה קידוש יש כאן, והלא אין כאן אלא ברכה וכמו שאמרו "הרואה לבנה בחידושה צריך לברך. והאם חייב אדם לראות את הלבנה כדי לקדשה או שמא אינו חייב לקדשה אלא אם יראנה וכל עוד לא ראה את הלבנה בחידושה אינו חייב לקדשה?

תשובה: "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֻדְשִׁים" (שמות י"ב ב). "אמר ר' יוחנן כל המברך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה, כתיב הכא 'החדש הזה לכם' וכתבי התם 'זה אלי ואנוהו'" (סנהדרין מ"ב ע"א).

ראשית שאלתנו במצוה זו, בעצם שמה. "קידוש לבנה" וכי איזה קידוש יש כאן והלא אין כאן אלא ברכה וכמו שאמרו "הרואה לבנה בחידושה צריך לברך וכו'". וכבר עמד על זה בשו"ת מהרש"ג (ח"ג סי' ה') וכתב שבנו שאלו על כך ורצה לומר שטעות נשתרש בזה בפי ההמון ובאמת צריך לומר חידוש לבנה, והח' נתחלף בק', אך שוב כתב דכיון דהבית יוסף והדרכי משה בס"י תכ"ו כתבו לשון זה ודאי תורת אמת היתה בפיהם, ובאמת כבר מצינו ברבותינו הראשונים לשון "קידוש לבנה", עיין מהרי"ל הל' ראש חודש (ט) ובספר האשכול (פרק כ"ג).

ונראה בזה דהנה בבבלי ובירושלמי מצינו נוסח ברכה זו "ברוך מחדש חדשים" (עיין סנהדרין מ"ב ע"א ובירושלמי ברכות ס"ה ע"א) אך במסכת סופרים (פ"כ ה"א) איתא "ברוך מקדש חדשים", ובמדרש (שמו"ר פרשה ט"ו כ"ד) מצינו בזה מחלוקת וז"ל "הרואה את הלבנה כיצד צריך לברך, בזמן שהיו ישראל מקדשין את החודש, אית מן רבנן אמרין ברוך מחדש חדשים ויש מהם אומרים ברוך מקדש חדשים", והנה אם נוסח הברכה הוא "קידוש", וכמו קידוש בשבת ויו"ט שגם הוא איננו אלא ברכה, ואין אנו בעצם מקדשים את השבת, דהלא השבת קביעה וקיימא מששת ימי בראשית וקדושה היא מאז, אלא דכיון שמברכים מקדש השבת ברכה זו קידוש שמה, וכן בברכת הלבנה דמברך מקדש חדשים, אך באמת חזינן דגם הב"י והרמ"א כינו מצוה זו קידוש לבנה אף דלשיטתם מברכים מחדש חדשים. (ועיין מנחת אשר שמות

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

וראיתי בתשובות והנהגות להגר"מ שטרנבוך (ח"ב סי' ר"ח) שהביא בשם ספר אחד דבכת"י לתלמידי הגר"ח מוואלוז'ין העידו בשמו ובשם השאגת אריה דאכן גם בקידוש לבנה חייב אדם לקדש הלבנה תיכף לראייתה ומש"כ הרמ"א לקדש במוצ"ש היינו דאין לראותה עד מוצ"ש ע"ש. ופירוש זה רחוק עד שאינו מתיישב על הלב כלל, ובאמת לא מצינו באחד מהפוסקים לדורותיהם שיעלה הלכה זו על הכתב, ומדשתקו רבנן ש"מ לא ניחא להו. ושוב בדקתי בכת"ע הנאמן הנ"ל, וראיתי שכל דברי כותב המאמר הנ"ל קלושים ומבולבלים, גם מש"כ בשם הרא"ז להקשות על המג"א דכיון שאין כאן חיוב לא הוי מעשהז"ג תמוה והלא גם ציצית הוי מעשהז"ג למ"ד לילה לאו זמן ציצית כמבואר בקידושין ל"ד ע"א אף דאינה חיוב א"כ לובש ד' כנפות וגם מש"כ לחדש דקדו"ל לא הוי כשאר ברכות הנהנין תמוה דמה ענין קדו"ל לברכת הנהנין, וגם מש"כ דכיון דאמרו דהוי כמקבל פני שכינה ע"כ הוי חיוב אין בו הכרח כלל, דהלא גם אמרו כל המקבל פני חבירו כאילו קיבל פני השכינה (מכילתא דרבי ישמעאל יתרו פ"א ד"ה ויבא) ומ"מ הנלענ"ד כתבתי.

ומשום כך נראה ברור דבאמת אין ברכה זו דומה לשאר ברכות הוראה, ובקידוש לבנה אין הברכה מחייבת אלא חידוש הלבנה, אלא שהראיה מאפשרת לברך והיא תנאי לברכה, ופשוט לפי"ז דדין ברכה זו כדין כל מצוה שיש זמן מוגדר לקיומה וכמילה ביום השמיני דכל זמנו כשר וזריזין מקדימין למצוות, ודו"ק בכ"ז.

גדר המצוה.

אמנם מצינו בברכות (נ"ח ע"א) דר' ששת בירך על המלך אף שסומא היה, וכבר העיר בזה במשנה ברורה (בסי' רכ"ד ס"ק י"א) והביא בשם הפמ"ג שיברך בלי שם ומלכות, ואפשר דשאני רב ששת שידע בכח תורתו יותר מאותו צדוקי שראה בעיניו עי"ש בסוגית הגמ', וצ"ע עדיין.

אך בעיקר נראה להוכיח דהנה בכל ברכות הוראה פשוט דחייב האדם לברך תיכף לראייתו הראשונה ואין הוא רשאי להמנע מלברך מתחלה ולברך על ראייה נוספת, דכיון שראה ענינים אלה חייב הוא לברך (לשיטת הפוסקים דברכות אלו של חובה הן), ויתירא מזו כתב בביאור הלכה סימן רי"ח סעיף א' דאם לא בירך על הראיה הראשונה הפסיד ברכתו ושוב אינו יכול לברך על ראייה נוספת עי"ש. (וכבר נחלקו בזה הקדמונים דהב"י הביא שיטת רבינו מנוח דאינו מברך על ראייה שניה וכ"כ בשו"ת הרדב"ז ח"א סי' שיי"ט, ודעת הרמ"א שם דמברך וכ"כ בשו"ת מהרי"ל סימן קמ"ג עי"ש).

ויש לעיין לפי"ז דבקידוש לבנה לא שמענו בזה קפידא ומעשים בכל יום שאין אנו מברכים על הלבנה בראיה ראשונה אלא לאחר זמן, ויתירא מזו כתב הרמ"א שם בשם תרומת הדשן (בסי' ל"ה) דנכון להמתין עד מוצאי שבת ולקדש את הלבנה מבושמים ולא לקדשו בימות החול, ויסוד שיטתו דמצוה מן המובחר דוחה זריזין מקדימין הרי דאין בזה אלא דין זריזות, אך הרי נתבאר דבשאר ברכות הוראה יש בזה קפידא מעיקר הדין,

בה דהלא כל עוד לא ראה את הלבנה בחדושה לא נתחייב לקדשה, עי"ש.

וברור לענ"ד דדעת הנובי" דאין הראיה מחייבת אלא מאפשרת, אבל משעה שהלבנה נראית מחויבים כו"ע לקדשה ולהשתדל בראייתה ע"מ לקיים מצוה זו, אך כפי הנראה נקטו הגאונים שחלקו עליו דכל עוד לא ראה את הלבנה לא נתחייב לברך עליה וכפי הדין בשאר ברכות הוראה.

ולענ"ד ברור דהאמת בזה כדעת החזו"א והנובי" וכהבנה המקובלת והמושרשת וחזי מה עמא דבר, ושתי ראיות לדבר.

הנה נחלקו הפוסקים בסומא אם חייב בקידוש לבנה. דעת המג"א בסי' תכ"ו סק"א דחייב וכן הביא בשם המהרש"ל, ואכן כך מבואר בשו"ת מהרש"ל סי' ע"ז, אך רעק"א שם הביא דעת המהריק"ש דסומא פטור כיון שאינו רואה, וכבר כתב גם הרדב"ז בח"א סי' שמ"א דרך הוראה את הלבנה מקדשה וכפשוטו לשון חז"ל "הוראה את הלבנה בחידושה מברך", והביאור הלכה כתב שם דכיון שנחלקו בהלכה זו ישמע ברכה זו מאחרים עי"ש.

הרי לן להדיא דעת המהרש"ל והמג"א דאף מי שאינו רואה כלל חייב לברך ואין הראיה מעכבת, ולשיטתם בודאי שאני ברכה זו מכל ברכות הוראה וברכה זו מוטלת חובה על האדם כהרבה מברכות השבח, ואף החולקים לא נחלקו אלא במי שאינו רואה כלל, אך אין הכרח שנחלקו ביסוד

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א ראש בית הוראה הכללי ירושלים גאב"ד מרכז פתח תקוה

חייב לטרוח. ומעתה הוא הדין לקדש הלבנה, כיון שהוא חיוב דרבנן לראותה ולברכה חייב לנסוע אף לעיר אחרת כל שיחזור באותו יום לביתו.

הזכרת שם ה' בלימוד הגמרא

שאלה: האם תוך כדי לימוד הגמרא מותר להזכיר שם המפורש או שצריך להזכירו בכינוי.

תשובה: לא יזכיר שם אדנות מפורשות בעת קריאת הגמרא, אך שאר השמות כאלוקים וצבקות יש לקרוא בפירוש, גם אם אין זה פסוק שלם. היעב"ץ (שו"ת א, פא) כתב שאביו גער בו כשהזכיר שם ה' בכינוי, מפני שזהו ככיוון. ומשמע שלדעתו חובה להזכיר את השם במפורש. אכן הפרי מגדים (אשל אברהם רטו, ה) והמשנה ברורה פסקו שאינו חובה, אלא רשאי להזכיר. אומנם המג"א (שם) מחלק שבפוסקים המובאים בגמרא יזכיר שם ה', ובנוסח הברכות לא יזכיר שם ומלכות מפני שנחשב כאילו מברך לבטלה (שיעורי מרן הגרי"ש אלישיב - ברכות תרלד)

בסביבתו וצריך לנסוע מרחק שעה כל צד מביתו כדי להשיג, והשיב דחייב למען מצות לולב. והדברים מפורשים בחיי אדם (סח, יט) שאף שהסתפק אם חייב לעקור מביתו לילך לעיר אחרת כדי לקיים מצוה, כתב בנשמת אדם (שם ג) שדווקא לעקור דירתו וללון חוץ לביתו לצורך קיום המצוה אינו חייב, אך אם חוזר לביתו בו ביום

קידוש לבנה במאמץ רב

שאלה: בתחילת החודש היו השמים מכוסים בעבים שהסתירו את הלבנה ולא יכלו לקדשה, ובלילה האחרון לזמן קידוש לבנה נודע שבאיר מרוחקת שעה וחצי נסיעה מביתו ניתן לראותה. האם חייב להתאמץ ולנסוע כדי לקדשה.

תשובה: ברכת קידוש לבנה חובה כדעת הנודע ביהודה והחזו"א. ומעתה כיון שהוא חיוב דרבנן לראותה ולברכה, חייב אף לנסוע לעיר אחרת, כל שיחזור באותו יום לביתו. ועד כמה מחויב לטרוח לנסוע לעיר היא בשביל לקדשה, נראה פשוט שדווקא לגבי נטילת ידיים ותפילה בציבור אמרו (פסחים מז, א) שאינו חייב אלא ד' מיל לפניו ולאחריו לחזור מיל וכתבו הפוסקים (מ"ב קסג, ג) שהוא הדין כשנמצא במקום נחשב כלחזור לאחרי, אך לגבי מצוות אחרות לא שמענו קולא זו. וכך שמעתי מרבינו הגרי"ש אלישיב כשנשאל על אודות בחור ישיבה ברוסיה שאין לולב

פניני הלכה' מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

מסכת בבא קמא דף פ-פ"ו

שלום זכר דווקא בבית שהתינוק שם

בגמ': מכי אתא רב לבבל רב ושמואל ורב אסי איקלעו לבי שבוע הבן ואמרי לה לבי ישוע הבן (בבא קמא פ, א).

בסוגיין מסופר על רב ושמואל ורב אסי שהזדמנו לבי ישוע הבן, וכתבו התוס' (ד"ה לבי ישוע) פירש רבינו תם שנולד שם בן זכר, והיו רגילים לעשות סעודה ע"ש שנושע ונמלט ממעי אמו.

בתרומת הדשן (סי' רסט) ביאר, שבלייל שבת הכל מצויין בבתיהם, ולכן עושים אז את השמחה, ועיקרה הודאה להקב"ה.

וכתב הט"ז (יו"ד סי' רסה ס"ק יג) להביא סמך לזה מהמדרש (ויקרא רבה כז י) ר' יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר, משל למלך שנכנס למדינה, וגזר ואמר כל אורחים שיש כאן לא יראו פני עד שיראו פני המטרונא תחלה, כך אמר הקב"ה לא תביאו לפני קרבן עד שתעבור עליו שבת, שאין ז' ימים בלא שבת ואין מילה בלא שבת. וכוונתו ששבת היא ההכנה למילה ולכן עושים סעודה.

לפי זה כתב בתשובות והנהגות (ח"ב סי' רב) שאין צורך שיהא התינוק במקום השלום זכר. אבל לביאור הדרישה (סי' רסד, מובא בט"ז שם) שמה שנוהגין בשבת לבקר אצל התינוק שנולד משום שהוא אבל על תורתו ששכח. וכפי הנראה זהו הטעם שאוכלים מיני זרעונים כעין עדשים, ולטעם זה משמע שהענין הוא רק כשהתינוק שמה וכמבואר בלשונו, אצל התינוק שנולד.

למעשה כתב, שנראה שעיקר הטעם שעושים הסעודה בשבת הוא, ע"פ מה שמבואר בזה"ק שכל השבוע מתברך משבת קודש, ולכן יש חשיבות לשבת שלפני הנשואין או לפני מילה, או אפילו לפני יאהרצייט, כי אז הזמן שהשפע כבר מוכן רק יורד כל דבר בזמנו, ולכן בשבת מודה אבי הבן ומשבח לה' על השפע וברכה של המילה שבא כבר אז בשבת, וכל אחד בא ומברך אותו, ומסייע זכות הרבים לזכות בברכה ושפע, ומוזים ושומחים ומשבחים להקב"ה ית"ש על חסדיו, וא"כ ניתן לעשות השלום זכר גם במקום שאין התינוק שם, וכן המנהג.

עמידה בקריאת התורה כשהציבור יושבים

בגמ': רבי ורבי חייא הוו שקלי ואזלי באורחא אסתלקו לצדי הדרכים וכו' (בבא קמא פא, ב).

בסוגיין, רבי ורבי חייא הוו שקלי ואזלי באורחא אסתלקו לצדי הדרכים [כתנאי יהושע: ומסתלקין לצדי הדרכים מפני יתדות הדרכים] הוה קא מפסיע ואזיל ר' יהודה בן קנוסא קמיהו [מפסע ואזיל מיתד ליתד פסיעות גסות ולא היה רוצה להסתלק אל מצר השדה, רש"י] א"ל רבי לרבי חייא מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו א"ל רבי חייא שמא ר' יהודה בן קנוסא תלמידי הוא וכל מעשיו לשם שמים כי מוטו לגביה חזייה א"ל אי

בשמירת שבת כהלכתה (ח"ב פ"א) כתב לדון, אם גם בזמן הזה יש להקפיד לכבס דוקא ביום חמישי ולא ביום ששי, שהרי הכביסה נעשית במכונה ואין צריך לטרוח בה כל כך כמו בימיהם, וממילא לא שייך כאן טעם זה שיהיו פנויים ביום ו' להכין צרכי שבת. וכתב שלא שייך לומר בזה שצריך גדול בחכמה ובמנין לבטל תקנת עזרא, מכיון שאמר טעם לתקנתו שיש לחשוש שימנע מלהתעסק בצרכי שבת, אם בטל הטעם גם הגזירה בטלה.

אמנם בשולחן שלמה (הל' שבת סי' רמב סק"א) כתב, שהרי הטעם שלא לכבס בער"ש כתב המשנ"ב (שם סק"ה) בכדי שיהיו פנויים להתעסק בצרכי שבת, ומכיון שבזמנינו מכבסים בגדים מהיום בשביל למחרת, ואין מכבסים בדרך כלל בשביל ללבשם היום, א"כ כשיכבס בגדים בער"ש הכל רואים שאין מכבס בגדים בשביל היום, וא"כ עדיין נראה הדבר שאינו פנוי להתעסק בצרכי שבת, שהרי אינו מכבס לצורך שבת, נמצא שגם בזמנינו ישנו הטעם של תקנת עזרא וא"כ יש לאסור.

ובשו"ת אבני ישפה (או"ח סי' מט) כתב, שיש מי שרצה לומר שאף בזמנינו שיש מכוונות, מ"מ צריך להכין את הכביסה, לתלותה ולקפלה ולגהצה, וכל זה נכנס בכלל הגזירה של כיבוס, וא"כ יש לאסור אף בזמן הזה. אמנם כתב שאין לנו להוסיף על דברי חז"ל מה שלא אמרו, ולכן רק כיבוס אסור ולא שאר דברים שהם מחמת הכיבוס.

הכנסת עצמו לספק סכנה לצורך חברו

בגמ': ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת בממון ממאי דבממון אימא במיתה ממש וכו' (בבא קמא פג, ב).

בשו"ת הרדב"ז (ח"ג סי' תרכז) נשאל, אם אמר השלטון לישראל הנח לי לקצוץ אבר אחד שאינך מת ממנו, או אמית ישראל חבירך, האם מחוייב להניח לשלטון לקצוץ את אברו או לא.

בתשובתו כתב, שיש לחשוש שמא ע"י חתיכת אבר אפילו כשאינו הנשמה תלויה בו יצא ממנו דם

לאו יהודה בן קנוסא את גזרתיהוהו לשקך בגיזרא דפרזלא.

ברש"י (שם ביאר שמראה גדולה בפנינו, שהוא מראה לנו שהוא ירא שמים מאד ואינו חושש לתנאי שהתנה יהושע ומחזי כיהורא. בגיזרא דפרזלא, כלומר נדוי.

אנו למדים מהעובדא האמורה שלהיות יוצא מן הכלל ולהחמיר עליו ביותר בפני כל שלא מתנהגים כמותו יש בזה משום הירא, וגם שראוי אפילו לנדוהו משום זה.

בשו"ת קול אליהו (ח"א סי' ה) העלה דלדין דקי"ל בשו"ע (סי' קמו) שא"צ לעמוד בעת קריאת התורה יחיד הרוצה להחמיר ולעמוד בפני גדולים ממנו חייב נידוי כעין מה שאמרו בסוגיין 'מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו'.

גם בספר חיים (פאלאגי סי' יז אות ג) כתב, לעמוד בקריאת התורה בעשרת הדברות איכא יוהרא וכו"ש בקריאת ספר תורה, דהרי לפי דברי גורי האר"י הוא דאין לעמוד בקריאת ספר תורה. אולם בספר אמרי בינה (או"ח סי' יג אות ד) כתב לדחות דברי ספר קול אליהו, ודעתו שגם אם כל הצבור יושב בשעת קריאת התורה מותר ליחיד להחמיר על עצמו ולעמוד, כיון שיש פוסקים הסוברים שמדינא צריך לעמוד, על כן ראוי כל אחד לחוש להחמיר על עצמו.

על פי דבריו כתב בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' א) שה"ה להיפך, שגם אם כל הצבור עומד ראוי כל יחיד לישב לחוש לדעת כל הסוברים שצריכים לעמוד, וממילא לא שייך בזה מה שאמרו (מס' דרך ארץ רבה פ"ז) שלא יהיה עומד בין היושבים ולא יושב בין העומדים, שזה דוקא באין טעם לדבר אבל כשיש טעם נכון מותר כמבואר בס' טוב עין (סי' יא ד"ה אכן).

כיבוס במכונת כביסה ביום שישי

בגמ': עשרה תקנות תיקן עזרא וכו' ומכבסים בחמישי בשבת (בבא קמא פב, א).

בשו"ע (או"ח סי' רמב ס"א) כתב המחבר, מתקנת עזרא שיהיו מכבסים בגדים בחמישי בשבת, מפני כבוד השבת.

לו משום דאסיא דמגן מגן שוויא [רופא בחנם שוה חנם]. אך הרופא עצמו יחוש לעצמו וימנע מליקח שכר אם יש לו.

אמירת קדיש: במג"א (סי' קלב סק"ב) כתב, שמשמע בב"י שמוטב לבנו להשכיר אחד לומר קדיש במקומו משיאמר אחד בחנם. בביאור דבריו כתב המחצית השקל, שאם בן הנפטר רוצה ליסוע למרחקים למקום שלא יוכל לומר קדיש, ומעמיד אחר במקומו שיאמר קדיש, עדיף שישכור אדם עבור זה וישלם לו על כך, מפני שאסיא במגן במגן שוויא, ומה שהוא בחנם לא שוה כלום, ולבד מזה כתב ע"פ ספרי המוסר שמצוה שהיא בחנם אינה חשובה כל כך.

חזן ושמש בחינם: במסכת אבות (פ"א מ"ו) כתוב עשה לך רב וקנה לך חבר, ברע"ב (שם) ביאר, שברב לא שייך לומר קנה לך רב, שהרב צריך ללמד בחנם. והנה בשו"ת צמח צדק (הקדמון, סי' א) כתב בן המחבר, שאם ירצה רב או חזן ושמש להיות בקהל בחנם בלי שכירות, ויתרצו להם רוב מנין, יכולים האחרים לומר אסיא דמגן במגן שוויא.

בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ב סי' ב, ח"ג סי' מד) דן לפי זה, על רב שאינו מקבל שכר אם זה בכלל אסיא במגן, ודן שם אם מה שעוסק לשם מצוה נחשב בכלל אסיא דמגן, או שמה מאחר ויש לו בזה הנאת ותועלת מצוה אין זה בכלל אסיא דמגן. ובשו"ת קנין תורה בהלכה (ח"א סי' צד אות ז) כתב ללמוד ממה שכתב רש"י בסוגיין אסיא דמגן וקרובו הוא, שסברא זו שייכת גם כשבן מרפא את אביו, שעל אף שהוא קרובו אסיא דמגן במגן שוויא.

תשלום ללמוד תינוקות: ברדב"ז (שבועות פ"ו) כתב, שאפילו אם אפשר להשיג מלמד תינוקות בחנם, יש לשלם דוקא, דאסיא דמגן מגן שוויא. עורך דין: בביור הלכה (תנינא חו"מ סי' תכ) כתב, יש לבאר שהוא הלכה מיוחדת ברופא שעליו אמרו מפורש בקדושין (פב). טוב שברופאים לגיהנום, אולם הדעת נוטה שהיא הלכה כללית והוא הדין בעורך דין שמייצע בחינם אין לסמוך עליו, וכן נראה מתוך הנסיון.

מבואר שבשאר ל"ת בחולה סכנת אבר, י"ל שמותר לרפאות באיסור תורה, ורק בשבת אסור משום שהוא חמור יותר. אך המהרש"ל בתשובה (סי' ג) כתב, שאסור לחולה לשאול בקסמים ומכשפים היכן שאין סכנת נפשות אפילו יש סכנת אבר, אלא א"כ בא לו החולי ע"י כישוף או מקרה ורוח רעה.

הנהגה בשו"ת מלמד להועיל (ח"ב יו"ד סי' לב) נשאל על נער אחד בן י"ג שנה, שיש לו שיתוק בחוט השדרה, אם מותר ליתנו לבית רפואה לרפאותו אף שמוכרת לאכול שם מאכלות אסורות.

והביא דברי הפמ"ג והש"ך, והוסיף שמאחר שמצאנו שר"ת מתייר בסכנת אבר אפילו בשבת, יש להקל בנידון דידן, ובפרט שחולי זה תלוי בחוט השדרה, ויש לחוש שאם לא יתרפא יתמרך ח"ו חוט השדרה ויעשה טריפה, כמו שחוששים בעין שמרדה שילקה הלב ולכן מחללים שבת על עין שמרדה. ועיי"ש שביאר שאין צריך לאכול שיעורין.

אם כל דבר שעושים בחינם שוה

בגמ': ואי א"ל מייחנא אסיא דמגן במגן, א"ל אסיא דמגן במגן מגן שוה (בבא קמא פה, א).

שכר על טיפול רפואי: בשו"ע (יו"ד סי' שלו ס"ג) כתב המחבר שאין לרופא לטיפול רק שכר הטורח והבטלה. ובתשובות והנהגות (ח"א סי' תתצז) האריך לדון בזה, עיי"ש.

רופא אבל: בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' פו) כתב לענין רופא שאירע בו אבילות, ראיתי מרבתי שהתירו לילך אל החולה, אעפ"י שאסור לו לעשות מלאכה בימי אבלו, כי בחשש סכנה ומצוה מותר, ואפשר להתיר אף במקום שיש רופא אחר, כי לא מכל אדם זוכה לרפואה, וגם תשועה ברוב יועץ, אף גם ע"פ הרוב אינו עושה הרופא שום מלאכה בידיים רק סתם אמירה וכתובה סם פלוני יפה לו. ואפשר שאפילו שכירות מותר ליתן

הרבה וימות, ומאי חזית שדם חבירו סומק יותר אולי דם עצמו סומק יותר, והוסיף וכתב אני ראיתי אחד שמת ע"י שטרטו את אזנו שריטות דקות להוציא מהם דם, ויצא כ"כ עד שמת, והרי אין לך באדם אבר קל כאזן, וכ"ש אם יחתכו אותו.

עוד כתב, התורה אמרה (שמות כא כה) 'כויה תחת כויה פצע תחת פצע' ומ"מ חששו שמא ע"י הכויה שיעשו למי שעשה את הכויה לחבירו ימות, והרי התורה אמרה (שם כד) 'עין תחת עין' ולא נפש ועין תחת עין, ולכך אמרו שמשלם ממון. והדבר ברור שיותר רחוק הוא שימות מן הכויה, יותר מעל ידי חתיכת אבר ואפילו כן חוששים לזה, וכמבואר בסוגיין שהחובל בעינו של חבירו אין חובלים בעינו אלא משלם ממון, וכל שכן בנידון דידן שאין אדם מחוייב להניח לשלטון לקצוץ את אברו כדי להציל חבירו.

ראיה לחומרת סכנת אבר הביא שהרי התירו לחלל עליה את השבת בכל מלאכות שהם מדבריהם אפילו ע"י ישראל. ועוד נאמר (משלי ג יז) 'דרכיה דרכי נעם', וצריך שמשפטי תורתנו יהיו מסכימים אל השכל והסברא, ואיך יעלה על דעתנו שיניח אדם לסמא את עינו או לחתוך את ידו או רגלו כדי שלא ימיתו את חבירו, ולכך, סיים הרדב"ז, איני רואה טעם לדון זה, אלא מדת חסידות, ואשרי חלקו מי שיוכל לעמוד בזה, ואם יש ספק סכנת נפשות הרי זה חסיד שוטה, שהספק שלו עדיף מוודאי של חבירו.

אולם דעת המהר"ם רקאנטי בפסקיו (סי' תע) שחייב אדם לסכן אבר שלו כדי להציל את חבירו ובחתי"ס (כתובות סא: ד"ה מ"ט) מבואר שמחוייב לסכן עצמו בשביל הצלת חבירו, והאריך להקשות על דברי הרדב"ז, עיי"ש.

בעניין זה דן גם בתוספת יום הכיפורים (יומא פב:). וכתב לפשוט מסוגיין שלא אמרו סברא של מאי חזית אלא נפש בנפש, שאין דוחים נפש מפני נפש, אבל בסכנת אבר, יכול לסמא עינו של חבירו שלא ירהגוהו, עיי"ש.

הצלת אבר ע"י אכילת איסור

בגמ': דתנא דבי חזקיה 'עין תחת עין נפש תחת נפש' ולא נפש ועין תחת עין וכו' (בבא קמא פד, א).

אחד הטעמים שהובאו בסוגיין לבאר מדוע אין חובלים בעינו של החובל בחבירו אלא משלמים ממון, אמר אב"י אתיא מדתני דבי חזקיה דתנא דבי חזקיה 'עין תחת עין נפש תחת נפש' ולא נפש ועין תחת עין, ואם נאמר שמי שעיוור את חבירו, מעוורים גם את עינו, יש לחשוש שמא בזמן שיעשו זאת תצא נשמתו.

מדברי הגמרא מבואר שבסכנת איבר תתכן סכנת נפש, בפוסקים למדו מכך לכמה דינים.

חילול שבת לסכנת איבר. בשו"ע (או"ח סי' שכח ס"ז) מבואר שאין מחללים שבת לסכנת איבר. אמנם באור זרוע (ח"ב סי' רפ) כתב שר"ת סובר שאפילו על אחד מאיבריו אני קורא סכנה ומחללין שבת.

ב. סכנת אבר בשאר איסורין. בש"ך (יו"ד סי' קנז סק"ג) הסתפק בזה וכתב, נראה שיש להקל, וכ"כ שם בבית לחם יהודה. וכתב הפרי מגדים (משב"ז או"ח סי' שכח סק"ז) שמדברי הש"ך

הרה"ק רבי שמואל שינאווער זי"ע

בעל 'רמתיים צופים'
ח' שבט תרל"ג

איש שאינו מחזיק מעצמו ומתנהג בעניויות - הקב"ה עושה נסים בגלוי על ידו

הרה"ק רבי שמואל משינאווא זצ"ל בספרו רמתיים צופים (פרק ב') הביא בזה הלשון: כי שמעתי מכ"ק אדמו"ר וכו' מו' שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע שסיפר המעשה מהבעש"ט ז"ל נשמתו בגזי מרומים שהיה ריש דוכנא להתינוקות (בעלפיר) והיה הבעל הבית שלו נוסע לאיזו רב ורצה הבעש"ט ליסע עמו ולא רצה הבעל הבית לקחתו. ונסע בהחבא על הדף הבולט חוץ לעגלה מאחורי העגלה. וזרק נער כותי אחד אבן להבעש"ט. ויצא ממנו דם מכח האבן. ואחר כך בחזרתו באותו כפר היה שם המון רב מאוד באותו מקום שזרק הנער האבן ולא נתנו להם ליסע עד שיאמרו להם איזהו עצה לאשר כי הנער נדבק לארץ והתחיל לשקוע וכל מה שעשו תחבולה להוציא אותו היה משתקע יותר וכאשר ראה הבעש"ט זה אמר להנער לא תזרוק עוד אבנים ליהודים והרכין בראשו כי דיבור לא היה בו. והיה גם אחר המעשה הלז ולהבא ריש דוכנא (בעלפיר) ולא הרגיש כלל במופת. ואמר הרה"ק ר' לוי יצחק זי"ע מברדיטשוב שזה יותר פלא על מה שנשתכח הדברים ולא עשה רושם כלל אף שהיה מפורסם הנס:

והמעשה הזה נראה כמו בגלית הפלשתי שאמרו חז"ל (ויקרא רבה כ"א, ב') שאחזתו הארץ. וזה מדה כנגד מדה וכו' מחמת גודל גאוותו כנ"ל על כן הושפל לארץ ממש וזה משפיל גאים עדי ארץ וכן הכותי הזה שזרק אבן לאיקונין של מלך והוי כחירוף וקל להבין.

ואף על פי כן אף לאחר כן היה דוד משרת שאול כמקדם ולא הרגיש במופת להתנשא כמו המעשה הלז וגם לא שבחו את דוד רק בענייני המלחמה (שמואל-א י"ח, ז') הכה שאול וגו' ודוד ברבבותיו. ומחמת זה זכה במלוכה. וזה שנאמר (שם י"ז, י"ד) דוד הוא הקטן. והצדיקים יקראו על שמו ונקרא קטן גם אחר כך. ובאיש כזה הקב"ה עושה נסים בגלוי על ידו וכל זה שמעתי מפה קודשו בסעודת צהרים שבת פרשת בלק.

רמתיים צופים-פרק ב'

נאשילסק.

מאז נסתלק רבי יצחק מנעשכיז, שוב לא נסע רבינו לאדמו"ר הדור, מזמן לזמן ביקר בבית חותנו רבי אברהם מטשכנוב, בנאשעלסק עיר מגוריו ישב על התורה ועל העבודה, והתפנה רק מעט מאד לעניני הרבנות בעיר.

כשנשאל מה טעם חדל לנסוע לצדיקי הדור, ענה, "מורי הקדוש מלענטשנא אמר שאחרי הסתלקות רבותיו הקדושים החווה מלובלין והיהודי הקדוש, משמש אליהו הנביא כמורו. אני לקחתי לי מתורתו של אליהו הנביא, 'תנא דבי אליהו' כמדריכין".

עד לשנות זקנה ושיבה הגיע איש קדוש זה, והמשיך בעבודת הקודש שלו בקדושה ובטהרה, במסירות נפש ותוך הקרבה ממש. יש והוא סובל יסורים הרבה, רגליו נחלשו מאד, עד כי אין בכוחו כמעט לעמוד או ללכת, מחלות רבות פוקדות אותו, אבל הוא חי בעולמות העליונים.

נסתלק ביום ח' שבט תרל"ג בהיותו כבן שבעים ושבע שנים, בעיר נאשילסק, ושם מנוחתו כבוד. בשנת תרמ"א, נדפס לראשונה ספרו רמתיים צופים עד פרק ז' בתנא דבי אליהו רבא, שאר הכתב יד אבד, וחבל על דאבדין ולא משתכחין.

אורו של רבינו זרח בשנת תקנ"ו, מעט מאוד ידוע על קורות חייו, רק זאת שבכל ימי חייו הרבה להסתופף בצל הקדושים אשר בארץ המה, בשחר ימיו הסתופף בצל רבי מנחם מנדל מקאסוב בעל ה'אהבת שלום', החווה מלובלין, ורבי יעקב יצחק מפרשיסחא, היהודי הקדוש.

מגיל תשע עשרה, היה דבוק בדביקות נפלאה בהרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא, ושוב לא משה ידו מתחת ידו, רבינו נחשב כמשמשו המובהק, עד שהיה לו חדר מיוחד בבית הרבי, בו היה מתגורר בעת שהותו בפרשיסחא.

באחרית ימיו כאשר סבל רבי בונם בעיניו, התפנה רבינו מכל עיסוקיו, והיה יושב ומקריא לפניו את שיעוריו הרבים, בהזדמנויות אלו, זכה לשמוע רבות מפי קודשו ולטעום מנועם דברותיו, בין היתר זכה אז להקריא באזני הרבי מדי יום מתוך הספר 'תנא דבי אליהו', ועל בסיס שיעורים אלו ופירושי הרבי תוך כדי הלימוד, נתחבר ספרו המיוחד.

לאחר הסתלקות רבי בונם בשנת תקפ"ז, נסע רבינו לרבי מנחם מנדל מקוצק, וחיבה יתירה היתה נודעת לו הימנו, עד שגילה לו מצפונות לבו, כאשר רבינו הזכיר לא אחת את גודל האהבת ישראל שראה מקרוב בהיותו אצל הרבי בקוצק.

לאחר הסתלקות הרבי מקוצק, נקשר בקשר איתן אל ממלא מקומו החידושי הרי"ם, וכמו אצל רבותיו הקודמים שהיו רגילים לגלות באוזניו רזין מסוד אורחותיהם, גם רבו זה היה משוחח עמו ביחידות, ופותח לפניו מאוצרותיו המלאים.

אחר הסתלקות החידושי הרי"ם, המשיך בלהט קודש על אף גילו המבוגר בדרך ההתבטלות שלו, והחל לנסוע אל רבי יצחק מנעשכיז.

זכה רבינו, וספרו רמתיים צופים אשר נתקבל בהערצה רבה מיד כשיצא ממכש הדפוס, מהוה מקור חשוב ומהימן להרבה מדברי תורתם של כל הצדיקים שרבינו הסתופף בצילם, והעלה על הכתב את אשר שמע מפיהם בדיוק רב.

מנעוריו יגע בתורה תדיר, וישנם תשובות בהלכה אליו מגדולי רבני דורו. שימש כרב בערים, וואלדובא, ברוק, שעדליץ, ולויביטש, ותקופה קצרה בפרשיסחא. בזיווג שני היה לחתנו של רבי אברהם מטשכנוב, אחר נתקבל לאב"ד בעיר

הרה"ק רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זי"ע

י' שבט תש"י

לא הספיקו עיניים לבקש מהמאור עינים את נדבת לבו, היה המשמש מקבל את הכסף ורוכש בהם את צרכי הבית.

כשיצא העשיר מחדרו של המאור עינים הוא שמח להודיע למשמש בקודש על הסכום הגדול שנתן לרבי, והמשמש מצידו אכן המתין בסבלנות רבה לסימומו של יום, בו יוכל כהרגלו להכנס אל הרבי ולבקש ממנו את הכסף לצרכי הבית. המשמש הרהר לעצמו, כי היות ולאחרונה הוא שח באזני הרבי על המצב הכלכלי הקשה של משק הבית, הרי שבוודאי הרבי יתחשב בכך וישאיר את כל שלש מאות הרובלים לצרכי הבית.

דווקא באותו יום גדשו עשרות חסידים את חדר ההמתנה וביקשו להכנס לרבי. המשמש עמד על המשמר, ועד שזה יוצא זה נכנס. לאחר מכן הפסיקו את קבלת הקהל והרבי יצא לתפילת ערבית בבית המדרש. לאחר התפילה פנה הרבי להפסקה קצרה, ושוב המשיך לקבל עוד חסידים לעצה ולברכה עד שעה מאוחרת בלילה.

במשך כל אותם השעות שהרבי היה עסוק בקבלת קהל ישב המשמש סמוך לשולחנו וניהל במרץ רב תכתובת עניפה. הוא סידר ברשימה ארוכה ומפורטת את החובות שיש בבית הרבי והוסיף רשימה נוספת כמה ישלמו להם זה עתה מתוך שלש מאות הרובלים שהגיעו לרבי. המשמש גמר בדעתו שראשית כל יש לשלם את כל החובות לספקי מצרכי המזון ורק לאחר מכן יש לשלם לשאר בעלי החובות, כדי להבטיח אספקה שוטפת של מזון ומחיה לבית הרבי.

כשאחרון החסידים יצא מחדרו של הרבי נכנס המשמש בקודש ופניו מאירות משמחה ומהתרגשות אודות הכסף שעתיד להגיע לידו ולפתור את בעיית החובות שהעיקה עליו מאוד. בדרך ארץ וביראת הרוממות הוא התכופף אל מול הקודש וביקש שיואיל נא הרבי לתת לו כסף עבור צרכי הבית.

המאור עינים הנהן בראשו ולגד עיניו של המשמש פתח את מגירת השולחן בה היה מניח את הכסף שקיבל מהחסידים. המאור עינים החל לאסוף ולקבץ את הכסף שהיה מונח במגירה, והמשמש עומד משתאה ומשתומם לראות את הרבי גורף מטבעות נחושת לרוב, גם כמה מטבעות כסף, ואפילו שלשה מטבעות זהב. ואילו השטרות נעלמו כאילו בלעה אותם האדמה.

הרבי סימן למשמש כי הנה הוא יכול לקחת את כל הכסף שהצטבר במגירה, אולם המשמש נשאר עומד על מקומו באין אומר ודברים, המום מהעלמות המטפה הגדושה שהביא החסיד העשירי ובה שלש מאות רובל. המטבעות הרבות עלו אמנם יחד לחשבון של כמה עשרות רובלים, אך מה הם מול אותם שלש מאות רובל שנעלמו בפתע פתאום. המשמש לא העז לדבר כלום בפני הרבי, אולם לא היו לו כוחות נפשיים לקחת את מתי מספר הרובלים, ולדעת שחלומו הגדול על תשלום כל החובות קורס מול עיניו.

אצל עבודתם הנעלית של צדיקים גמורים, היה הרבי מספר את הסיפור הבא:

ידוע שהרה"ק רבי מנחם נחום מטשורנוביל זיע"א, בעל 'מאור עינים', היה עני גדול ופרנסתו הייתה מצויה לו בקושי רב ובדוחק גדול. מעשה שהיה בויום מהימים הביא לו אחד מחסידיו, סוחר שהצלחה האירה לו פנים והפך לעשיר גדול, מתנה נאה: שטרות ערוכות ומסודרות העולות יחד לסכום גדול של שלש מאות רובל.

היה זה דבר בעתו מה טוב, שכן חובות הבית הקדוש עלו למעלה ראש מחמת ההוצאות המרובות שהיו מנת חלקם בחדשים האחרונים, וכמעט שבעלי החנויות סירבו למכור להם יותר בהקפה, ואך בקושי רב הסכימו להאריך להם את מועד הפרעון. ולא יעלה בדעתכם לאמר כי החובות הצטברו על הוצאות של מותרות למיניהם, לא ולא, שכן המאור עינים דרכו להסתפק במועט, ומרבית הממון שהגיע לידו היה מפזרו לצדקה ולמעשים טובים, ונמצא שאפילו בעד המינימום הנדרש לתפעול הבית לא היה בידו, וכך הצטברו להם החובות אצל הנחתום והחנווני וכיוצא בהם.

כדרכם של צדיקים היה אחד החסידים משמש בקודש אצל המאור עינים לפני ולפנים ודואג לכל צרכיו הגשמיים. אותו משמש מסור היה מבקש מרבינו שיתן לו מעות ככל אשר יש בידו מדמי ה'פדינות' אשר הביאו לו החסידים יחד עם ה'פתקי דרחמי' [=קוויטלאך] שהגישו לפניו. פעמים רבות היה המשמש מופתע לגלות שעניים ואביונים שנכנסו אל המאור עינים וסיפרו לו את צרתם, שאין בידם לפרנס את בני ביתם או להכניס צאצאיהם לחופה, היו מקבלים מידו את כל המעות שהגיעו לידו. אולם במקרים שעדיין

אורו של רבינו זרח בליובאוויטש ביום י"ב בתמוז תר"מ, כבן יחיד לאביו הרה"ק רבי שלום דובער [הרש"ב] זיע"א.

התחנך אצל מלמדים שונים, אך עיקר חינוכו קיבל מפי אביו. בהיותו בן אחת עשרה, נעצר בפעם הראשונה בימי חייו, אחר שיצא להגן על יהודי שהותקף בידי השוטר המקומי על לא עוול בכפו.

בגיל חמש עשרה נתמנה על ידי אביו לשמש כמזכירו הפרטי, כשהוא מטיל עליו משימות רבות למען הכלל. בהגיעו לפרקו, היה לחתן רבי אברהם שניאורסון, נכדו של הרה"ק הצמח צדק זיע"א. אחר נישואיו התמסר ביתר שאת בפעולותיו הרבות עבור הכלל, ברוחניות ובגשמיות.

בשנת תר"פ נסתלק אביו לבית עולמו ורבינו נקרא למלא את מקומו, היו אלו ימים קשים ליהדות, ימיו הראשונים של המשטר הקומוניסטי ברוסיה, אשר רדף באותה עת ביתר שאת כל מושג הקשור ליהדות ולתורה.

רבינו שקע עצמו בעבודת הכלל במסירות נפש, ולא הביט על התנאים הקשים ששררו אז ברוסיה ועל הרדיפות שרדפוהו הרשעים, דאג שמוסדות התורה יסיד אביו יוסיפו להתקיים, כשנאסר ללמד תורה לילדי ישראל, פעל לאסוף ילדים במרתפים ובעליות גג שילמדו תורה במחתרת.

שבעה פעמים נאסר בימי חייו, הפעם השביעית היתה הארוכה והמפורסמת ביותר, גם בבית הכלא הראה אז אומץ לב, דרש שיביאו לו את טליתו ותפיליו, וכאשר לא נתמלאה בקשתו, הכריז שלא יטעם מאומה עד שיתנו לו להניח תפילין. גם כשנקרא לחקירה השיב שלא יענה לשאלות אלא אם תינתן לו האפשרות להתפלל בטלית ותפילין, והוא אכן ניצח, הרשעים הביאו לו תפיליו בעל כרחם.

הקומוניסטים זממו להורגו רח"ל, אך בזכות תפילות חסידיו בכל רחבי העולם, והתערבות בין לאומית למענו שיצרה פרסום רב וגל מחאות בכל רחבי העולם, שוחרר מידיהם בחיים.

אחר ששוחרר עבר בשנת תרפ"ח לריגה שבליטא, ומשם בשנת תרצ"ד לוורשה, ממנה פרש רשת ישיבות ברחבי פולין, לאחר שהנאצים נכנסו לפולין, נמלט בשנת ת"ש בניסים לארצות הברית וקבע בה מושבו, בכל מקום בו שהה, הקים חדרים ישיבות ומקוואות, נפטר בניו יורק בהיותו בן שבעים. (המאירים לארץ, גדולי הדורות).

ההבחנה השכלית הנכונה, לדעת מה עצת היצר טוב ומה עצת היצר הרע

כשהיה הרה"ק רבי יוסף יצחק מליובאוויטש זיע"א מבקש לחדד את הרעיון שהבחנה שכלית יש בה קשר מהותי לעבודת ה' בפועל, לא רק אצל יהודים מהשורה, מקיימי תורה ומצוות, אלא גם

הרובלים לאותו חסיד, לפתע עלתה שאלה ברעיוני והתחלתי מסתפק, האם כדאי לתת סכום גדול כזה לאיש אחד או שמא ראוי לחלק זאת לכמה משפחות, שהרי במעות אלה אפשר להחיות לכל הפחות שש משפחות שתהיה להן פרנסה, ומהיכתי תיתי לתת את כולם לאיש אחד. בשל כך באתי במבוכה גדולה ולא ידעתי מה לעשות. הרהרתי וראיתי כי שתי הדיעות, גם זו האומרת לתת כל הסכום לאותו חסיד וגם זו האומרת לחלק את הסכום לכמה משפחות, הנה שתייהן צודקות וישרות, ומה יש לי לעשות. ראיתי שאין לי הכרע בדבר וביקשתי סיעתא דשמיא להכריע בדבר.

באותה שעה באתי לידי הכרה והבנה, כי שתי דעות אלו הם למעשה דעת היצר טוב מול דעת היצר הרע, ודווקא הדעה האומרת לחלק את הסכום לכמה משפחות היא אינה דעת יצר הטוב, שכן אילו היתה זו אכן דעת היצר הטוב הלוא היה עליו לחוות את דעתו מיד כשהובא לי הסכום, ולייעצני לקחת את שלש מאות הרובלים ולחלקם לששה חלקים, והרי הוא לא אמר לי כך, אלא רק כאשר זיכני השם יתברך לשמוע את קול היצר הטוב לעשות כפי הצריך ולתת את הסכום כולו לאותו חסיד שהיה זקוק לו, או אז הגיע היצר הרע לרמותני ולייעצני עצת אחיתופל זו שמא כדאי לחלק את הסכום לכמה משפחות. כמוכן שברגע שזיהיתי נכונה את זהותו של היעוץ הרע, קיימתי עצת היצר הטוב במלואה. קראתי לאותו חסיד ונתתי לו את שלש מאות הרובל כדי שישתמש בהם לצרכיו החשובים.

הנה זו ההבחנה השכלית הנכונה, לדעת מה עצת היצר טוב ומה עצת היצר הרע, ולבחור בטוב. (ספיר ויהלום ראה פ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

משפחתו ברוכת ילדים והוא מוצא את פרנסתו משכירת אכסניה מאחד הפריצים. באכסניה זו הוא מרויח כדי חייו, וממנה יש לו ממון לשלם למלמדים המרביצים תורה בילדיו הרכים. אלא ששנה זו לא עלתה יפה וההוצאות של האכסניה עלו על ההכנסות. עתה לא זו בלבד שאין לו לשלם לפריץ את דמי השכירות, ועומד הוא בפני סכנת גירוש מהמקום, הנה גם אין לו די ממון לשלם למלמדים. ונוסף גם הוא, שלפני כמה חדשים עשה שידוך נאה עם בתו הבכורה עם בחור מופלג בתורה ובחסידות, ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל, וככל שמתקרב זמן הנישואין בשעה טוב ומוצלחת הנה הוא רואה שאין בידו כלום כדי להביש את בתו הכלה במלבושי כבוד כנהוג, ובוודאי שאין לו לפרוע את דמי נדונייתה שאותם הבטיח.

המשיך המאור עינים ואמר למשמש: כשמעתי את כל דבריו של אותו חסיד אומלל, תיכף עלה בדעתי כי אפשר הדבר שזיכני השי"ת להיות גבאי צדקה, וייתכן שאותו סכום גדול של שלש מאות רובלים שהובא לי על ידי אותו חסיד הוא כדי שאזכה על ידיו במצוות גדולות כאלו: תלמוד תורה - בפרעון החוב למלמדים, צדקה - בהצלת משפחה חשובה זו מחרפת החובות והגירוש מהאכסנייה, והכנסת כלה - להכניס את בתו לחופה בהקדם.

מצאתי גם סמך לסברתי זו כי בשעה ששאלתי את החסיד: לאיזה סכום כסף עולים כל חובותי, הן למלמדים, הן לפריץ בעל האכסנייה והן לצרכי הכנסת כלה, השיבני כי סך הכל עולה לשלש מאות רובלים. משמעתי כי הסכום מכוון היה לי בכך סימן משמים כי אכן לצורך כך הגיעו רובלים אלו לידי.

אמנם כשהחלטתי לתת את כל שלש מאות

המאור עינים בראותו את המשמש בקודש עומד על מקומו כשפניו עצובים ועגומים ביותר, התפלא ושאל אותו: מה חרה לך ולמה נפלו פניך? הנה יש לך כאן כמה עשרות רובלים שבוודאי יספיקו לצרכי היום, וכמה עלינו לשבח ולהודות לרבון העולמים הזן את העולם כולו בטובו שלש לנו מאוצר מתנת חנם ממון כדי שיהיה לנו לכל צרכינו.

וייה כשמוע המשמש את הדברים שהשמיע באזניו המאור עינים לא יכול היה להתאפק. החובות שרצו על בית הרבי נגעו מאוד לליבו, ובדברים היוצאים מהלב הוא הרהיב עוז לומר לרבי: ילמדנו רבינו להיכן נעלמו שלש מאות הרובלים שחסיד פלוני הביא היום לרבינו, והרי לא נעלם מעיני הרבי גודל ההוצאות שיש בביתו נאווה קודש והחובות הרבים שעלו והשתרגו על צווארנו. והנה זה כבר כמה וכמה שעות שמדמה אני לעצמי שאקח את רובלים אלה ואפרע את החובות הרבים, ועתה אנה אני בא.

הסתכל המאור עינים במשמשו המסור שכאבו הרב ניכר היה על פניו, ויאמר לו: דע בני, כי אכן ברגעים אלו בהם החסיד הביא לי את שלש מאות הרובלים התפלאתי מאוד ותהיתי לעצמי: מדוע מגיע לי סכום גדול כזה? אולם במחשבה שניה נהייתי והסברתי לעצמי: הנה זכיתי ומצאתי חן בעיני רבון העולמים ליתן לי ולבני ביתי את מזונותי בהרחבה גדולה ובדרך כבוד. אולם משהוספתי והרהרתי בזה עלו לי המחשבות שמא זה לעומת זה נעשה לי כאן, והשפעה גשמית מופלגה זו שמא היא באה לתת שפע רוחני שהיה יכול לבוא אלי.

כך הייתי מהפך במחשבותי לכאן ולכאן, עד שנכנס אלי לחדר אחד מהחסידים ודמעתי על לחיו. הוא גילה לפני את מצוקת לבבו, כי הנה

כלל ישראל תדרשוני לטובה

חידוש היסטורי בארון הספרים הימנדי

מְדַרְשׁ רַבָּה

המבורר והמשולב

עם "ליקוט אמרים"
מתורת החסידות והמוסר

כלל ישראל והמניין מדרש לרדיש"ה

בסוג זה נעשה שימוש לראשונה בשיטת ההקדמות המיוחדת, המאפשרת לקורא להיחלץ ישירות לדברי רבינו ולקחת חלק במחשבותיו ובדעותיו. השיטה נבנתה על ידי רבינו הרב מנחם מענדל הכהן מברסלב, שליט"א, והיא משקפת את רוחו ואת עומק חזונו. השיטה נחשפת לראשונה בסדרה זו, ומאפשרת לקורא להיחלץ ישירות לדברי רבינו ולקחת חלק במחשבותיו ובדעותיו. השיטה נבנתה על ידי רבינו הרב מנחם מענדל הכהן מברסלב, שליט"א, והיא משקפת את רוחו ואת עומק חזונו.

מקומו: 1800-22-55-66

לפני מיקוד: 052-5252525

לפני מיקוד: 052-5252525

הגאון רבי יהודה נבון זצ"ל

בעל קרית מלך רב י"א שבט (י"א בכ"א בו) תקכ"א

שרק היא "קרית מלך רב" ולא קוסטנדינא ראה בהקדמתו.

(עלי תמר - מסכת כתובות, פרק ב הלכה ה)

'פחות שבערכים כמוני' - גדלות בענווה

מכח אבא קא אתינא גדול אדונינו זרוק חוטרא אאורא-אורא דארץ ישראל, מחכים לתת לפתאים ערמה, אדעתא דארעא נחית מעיקרא, זה לי כעשר שנים אשר יגתי בעשר אצבעותי לעשות חיזוק לדבריהם כשל תורה, קמא קמא בורר אוכל מתוך אוכל, ובורר את היפה שבהן, דבר תורה יש ברירה, ואף גם זאת כי איני אומר קבלו דעתי ואדרבא בפה מלא אמינא, לא תסמכו עלי וגדולים ממני וממך טעו ברואה, ובפרט פחות שבערכים כמוני. והאל הוא היודע כי כמה פעמים דחקתי עצמי אפילו בדברי רבותינו האחרונים אשר מחדש יצא טבעם, ולעולם דנתי כי דעתי חסורי מחסרה. זאת תפלתי לאל עליון, יקבל נא את מנחתי אף כי אינה ראויה יד עניים אנו והאל-יעזורני על דבר כבוד שמו להביא מנחה עשירה. (בהקדמה לספרו - קרית מלך רב)

קרא לספרו 'קרית מלך רב' על שם ירושלים

החסיד רבי יהודה נבון אחד מחשובי הרבנים בקוסטנדינא בנו של הגאון מחנה אפרים כשעלה לירושלים קנא קנאת ירושלים וקרא ספרו שו"ת בשם "קרית מלך רב" לומר לך שהוא גר בירושלים

רבי יהודה נבון נולד בקושטא בשנת תס"ז כבן בכור לאביו הגדול רבינו אפרים נבון בעל ספר "מחנה אפרים", לאחר פטירת אביו בשנת תצ"ה עלה לירושלים, ולאחר זמן התמנה לראש ישיבת "דמשק אליעזר" ולאב בית הדין בירושלים.

בבית דינו בירושלים שימש כדיין החיד"א (ראה שו"ת חיים שאל סי' ל"ח, ל"ט שכתב "וכן עשינו מעשה בנידון דידן בהסכמת הרב המובהק חסידא קדישא כמוהר"ר יהודה נבון זל"ה אב בית דיננו").

תלמידו המובהק של בעל "קרית מלך רב" היה מרנא ורבנא רבי יום טוב אלגאזי וכשפנה אל רבו בשאלה הוא מתארו "בוצינא דנהורא פטיש החזק עמוד הימיני תנא דאורייתא מורי ורבי המובהק" (ראה קרית מלך רב ח"ב סי' כ"ב).

מיד עם הופעתו לא מש ה"קרית מלך רב" משולחנם של תופסי התורה וחכמי הדורות אשר פלפלו ונשאו ונתנו בדבריו. ב"מפרשי היד החזקה" יוכלו המעיינים לראות שה"קרית מלך רב" מוזכר מאות פעמים על ידי הבאים אחריו שדנים בפירושו ובהערותיו.

רבי יהודה נפטר בירושלים ביום י"א שבט (וי"א בכ"א) שנת תקכ"א ומנוחתו כבוד בהר הזיתים. הניח אחריו שני בנים גדולי תורה רבי אפרים נבון בעל "בית מושב" ורבי יצחק נבון בעל "דין אמת"

הגה"ק רבי חיים כפואי זי"ע

בעל באור החיים י"ב שבט תצ"א

התלמוד. בתשובותיו מידע רב ערך על יהדות מצרים ועל קהילות יהודיות רבות ברחבי העולם בתקופתו. הוא עמד בקשר עם חכמי תקופתו, ונודע כבר פלוגתא של חכם הגה"ק יעקב קאשטרו רבה של מצרים, והתדיין עם הגה"ק רבי בצלאל אשכנזי, בעל השיטה המקובצת, בזמן שהייתו במצרים. רבינו חיים כפואי נפטר ביום י"ב בשבט שצ"א, וקברו נשמר עד היום במצרים, והוא מהווה אתר עליה לרגל. בית הכנסת הנושא את שמו, קיים גם הוא בקהיר עד ימינו. משעלו יהודי קהיר לארץ ישראל, הוקם בית הכנסת שלו גם בארץ ישראל בעיר חולון.

חיבור נוסף של חכם חיים כפואי, שהתפרסם לאחר מותו הוא 'באור החיים' - דרושים וביאורים על התורה. חיבורים נוספים שלו 'ספרי חיים' - קובץ דרשות, ופירושים למדרשי הלכה, עומדים עדיין בכתב יד.

נולד לאביו בשנת ש' באלג'יר, לימים עבר עם משפחתו למצרים. הוא למד בישיבתו של הגה"ק רבי יצחק בירב בנו של הגה"ק יעקב בירב, וישנה מסורת שהאר"י הקדוש היה רבו בתורת הנסתר. הוא נדד בחייו בין קהיר, אלכסנדריה ודמיאט, ומשערים כי עמד בראש ישיבה במצרים.

חכם חיים כפואי סבל מעיוורון, ופעם שמע שרננו אחריו כי לקח שוחד בשבתו כדיין, ונתקיים בו, רחמנא ליצלן, מקרא שכתוב: 'כי השוחד יעוור עיני חכמים'. בשומעו זאת הכריז, שאם אכן לקח שוחד - יישאר בעיוורוני, ואם לאו - יפקחו עיניו, ואכן נפקחו עיניו. מאז היה חותם בשמו: ה' נסי חיים כפואי, והציבור קראהו בעל הנס.

תשובותיו של חכם חיים כפואי היו גנוזים בכתב יד מאות שנים ולא נדפסו. מרן החיד"א, שראה את קובץ כתב היד, צטט מתשובותיו. חכם יעקב משה טולידאנו פרסם שלוש מתשובותיו, ורק בשנת תשע"א זכה, ויצא לאור קובץ כתב ידו, ובו 60 מתשובותיו, ועוד כמה סימנים מחידושו על

כל הנשבע על קברו לשקר נענש

מעשה בצדיק הרה"ק רבי חיים כפוזי זצוק"ל, הנקרא "בעל הנס" על שם הנס שנעשה לו, אשר רוב ימיו שימש בדיינות וישב על כסא הדיינות, והנה לימים כאשר התחיל להזקין לאחר זמן נסתמו עיניו, והיה העם מרנין אחריו שבודאי לקח שוחד והתקיים בו הפסוק "כי השוחד יעוור עיני חכמים" ולכן נסתמא.

לאחר שראה הרב, שהשם הרע שיצא עליו מתרבה מיום ליום בין הקהל ונגרם חילול השם, החליט להראות לפני הקהל שזה שקר וכזב, מה עשה, באחת השבתות כאשר כל הקהל התאסף בבית הכנסת להתפלל תפילת שחרית של שבת קודש ולשמוע קריאת התורה, עלה חכם חיים לתיבה, והודיע לקהל כך: מאחר ששמעתי

שמרנינים אחרי שלקחתי שוחד, לכן אני מתנה לפני כל הקהל, אם זה אמת שלקחתי שוחד אז עונשי הוא שאשאר סומא כל החיים, אך אם לא לקחתי שוחד, יתפקחו עיני במקום וייראו עיני כבתחילה.

מיד כשסיים לומר את דבריו נעשה נס לעיני כל הקהל ונתרפא הרב והתחיל לראות ולזהות כל אדם ואדם בשמו ובמקומו, משראו כך הקהל התביישו מאוד וביקשו ממנו מחילה גמורה.

ומעיד על מעשה זה מרן החיד"א, שראה במו עיניו את החתימה שהיה חותם הרב כשהיה סגי-נהור אשר חתימתו היתה מאוד מקושקשת וחלשה, לעומת הנס שנפקחו עיניו שהיה חותם ברור, וידוע שכל הנשבע על קברו לשקר נענש, וגם הגויים מאמינים בזה.

(שם הגדולים להחיד"א)

(מערכת הגדולים אות מ')

ב' רעות עשה עמלק בכוונה ושלא בכוונה

וַיָּבֹא עַמְלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרַפְדִּים (שמות יז, ח).

פירושו שבא בכוונה. ולהלן הוא אומר 'אשר קרך', שמשמעו לשון פגיעה ושלא בכוונה.

ולדעתי שתיים רעות עשה עמלק, שמתחילה בא עליהם בכוונה, וארב להם במקום שלא ירגישו ישראל, וזהו 'ויבוא עמלק'. וכשעברו עליהם להם כבאים עליהם בפתע פתאום, כדי לערבבם ולהפחידם. ואל זה כיוון הכתוב ואמר, 'אשר קרך'. ולדעתי אל זה רמזו רז"ל בספרי באומרם, אין קרך אלא שנזדמן לך, ולשון שנזדמן לדעתי כולל לשניהם, בכוונה ושלא בכוונה.

(באור החיים, פר' בשלח)

הגאון רבי יעקב יהושע פולק זי"ע

בעל "פני יהושע"

"יד שבט תקט"ז

פני יהושע החל לעשות חיבור על התורה להראות שמנהגי ישראל יסודתם בהררי קודש, שמרומזים בתורה, וכתב עד פרשת נח לבד שלושים דפים, ואז עלה לשיבה של מעלה, והגיד, שמשמים אין מניחים ואם היה זוכה לגמרו היה קץ הגאולה.

(ספרי ויהלום עקב ע"ט - להגה"ח ר' מנחם

מנדל פומרנץ שליט"א)

מה עדיף גברא רבה או ס"ת

רבי חלקיה ורבי סימון ור"א אמרי מפני לומדיה עומדין מפניה לא כ"ש (קידושין לג, ב). ושמעתי מקשין כד הווינא טליא דהא בסוף מכות (דף כ"ב ע"ב) אמר רבא כמה טפשאי הני אינשי דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי גברא רבה אלמא דגברא רבא עדיף והכא משמע איפכא, ומתרגין דהתם נמי הכי קאמר דהני טפשאי דכיון דלא קיימי מקמי גברא רבה מנא להו דקיימי מקמי ס"ת. מיהו לישנא דתלמודא שם לא משמע הכי.

והנראה לענ"ד דהכא לא איירי אלא בסתם חכם דאפ"ה חייבין לעמוד מפניהם ופשיר הוו ק"ו לס"ת, משא"כ התם איירי בגברא רבה ממש שראוי לישב בסנהדרין דעדיף מס"ת כדמסיק דאתי רבנן ובצרי חדא.

(פני יהושע - קידושין דף לג, ב)

ראיתי בכתב יד לאחד מתלמידי מרנא ה'חתם סופר' זי"ע"א, שסיפר ה'חתם סופר' שהגיד לו אלוף נעורו הרב מו"ה מענדיל לילג ז"ל (הזכירו בחתם סופר, או"ח תשובה קנו ד"ה והנה), שהיה תלמיד לגאון ישראל הפני יהושע זצלה"ה, שבעל

רבינו הגה"ק יעקב יהושע פלק נולד בשנת אמ"ת בקראקא לאביו הנגיד רבי צבי הירש. נקרא על שם זקינו הגדול מחבר ספר 'מגיני שלמה' ושור'ת 'פני יהושע'. את שמו יעקב הוסיפו לו מאוחר יותר בעת חוליו, כסגולה לאריכות ימים.

בשנת תס"ג כשכיהן כרב וראש ישיבה בלבוב נהרגה כל משפחתו בהתמוטטות ביתו, ורק הוא ניצל. מאוחר יותר היה רב בקהילות שונות ביניהן ברלין ומיץ, ולבסוף מונה לרבה של פרנקפורט דמיין. ואח"כ התקבל לאב"ד וורמייזא.

היה מראשי מרביצי התורה בדורו והעמיד תלמידים רבים, יראים ושלמים. בהיותו בעיר אויפנבאך נסתלק השמימה ביום י"ד שבט שנת תקט"ז, ונטמן בפראנקפורט. אמרו עליו שנולד באמ"ת ונפטר ביורש.

רבני דורו קשרו עליו מספד גדול, ובראשם הגאון ה"נודע ביהודה", שלא חשש לצוואת הפנ"י שלא להספידו, באומרו שהיה רבן של כל בני הגולה.

החיבור שלא הניחו מן השמים לסיימו

כתב הגאון רבי יצחק ווייס מווערבוי זצ"ל ('ילקט יוסף' שנה י גליון ט): ואספרה כמו הנה

במשנת הפרשה

הרה"ג רבי ישראל שאהן שליט"א

מדוע לא הוצרכו בני ישראל להשיב למצרים את רכושם - ששאלו מהם | טו"ב תירוצים

בפרשתנו בפרשת בא (פי"א פסוק ב') כתוב שהקב"ה אומר למשה רבינו ע"ה 'דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב ושמלות'. ואכן כן עשו בשעת יציאת בני ישראל ממצרים וכמו שכתוב בהמשך הפרשה (פי"ב פסוק ל"ו) 'וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את מצרים'.

וצריך עיון דמכיון שבני ישראל לקחו את רכוש מצרים בתורת שאלה, והרי שאלה איתה בחזרה, וכיצד נטלו עמהם את כל הרכוש ולא השיבו למצרים, ואין לומר דכיון שהמצרים רדפו אחרי בני ישראל עד שטבעו ומתו בים סוף, כמבואר בפרשת בשלה (פי"ד פכ"ח), אם כן לא היה למי להשיב, וממילא זכו בזה בני ישראל מן ההפקר, שהרי גוי יורש את אביו דבר תורה (קידושין י"ח), וכן נפסק להלכה חו"מ רפ"ג ס"א), והיו חייבים בני"י להשיב הכל לבניהם שנשארו במצרים. ובשו"ת דברי יציב (יו"ד סי' קכ"ב אות ז') מבאר מה שמצינו במדרשות שהים לא רצה להבקע מפני בני ישראל, שזה משום ששאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות, ושאלה איתה בחזרה, והם אין בדעתם להחזיר וגזל הוא בידם. וזוהו מבאר מדרש פליאה הים ראה וינוס מה ראה ישראל באים ורכוש מצרים בידם, היינו דמתחילה לא רצה להיבקע עד שעל כרחו בקע אותו משה במטהו והוכרח לנוס מפניו, ועל זה שאלת המדרש מה ראה כשלא רצה מתחלה לבקוע מימיו עד שהוצרך לנוס, ומפרש שראה ישראל באים ורכוש מצרים בידם, ולזה לא רצה להבקע מפני בני ישראל בשעה שגזל מצרים בידם.

מיהו למעשה ברור שבנ"י לא גזלו את המצרים, ואכן צריך להבין מדוע אכן זה לא היה גזל.
ויש ליישב בכמה אופנים:

א. מעולם לא התחייבו להשיב, דניתן להם במתנה

א. בדעת זקנים וברשב"ם ובחזקוני פירשו ד'שאלה' כאן הפירוש לשון תנינה, וכמו שכתוב 'שאל ממני ואתנה', וביקשו בני"י שיתנו להם בתורת מתנה, והמצרים הסכימו לכך, לדע"ז-כיוון שנתיראו מן המכות, ולרשב"ם ולחזקוני-כיון שנתן השי"ת את חן העם בעיני המצרים.

ב. אכן השיבו את שאלתם, וניתן להם אח"כ במתנה

הפני מנחם (פרשת בא תשנ"ו, מכת"ק) מביא מתרגום יונתן עה"פ ואשאתכם על כנפי נשרים (שמות י"ט ד'), שהקב"ה הוציא את בני"י לבילי פסח מצרים, ממצרים, והביאם למקום המקדש לעשות קרבן פסח, ואח"כ החזירם למצרים, ואכן קודם הפסח שאלו מהמצרים כדי שיבואו למקום המקדש יהיה ברשותם רכוש גדול, וכשחזרו למצרים השיבו את שאלתם, ולאחמ"כ נתנו להם המצרים מרצונם במתנה. ולפי זה א"ש שאכן השיבו את מה ששאלו, ורק לאחר מיכן נתנו להם המצרים במתנה.

ג. בני"י זכו ברכוש בכיבוש מלחמה

בספורנו מבואר שאכן קיבלו זאת בני"י בתורת שאלה ממש, אלא שהמצרים רדפו אחרי בני ישראל, להלחם בהם ולשלול את שללם, ולכן כאשר השי"ת נלחם לבני ישראל ומתו כל המצריים, אזי במדה כנגד מדה זכו בני ישראל בכל שללם, וכמנהג כל מלחמה. (דהיינו שבנ"י זכו בכל הרכוש מדין כיבוש מלחמה).

ד. בני"י זכו ברכוש עבור עבודתם

בגמ' בסנהדרין (דף צ"א). וכ"ה במדרש רבה (בראשית פרשה ס"א סי' ז') מבואר שאכן בני"י קיבלו זאת בתורת שאלה, אלא שהמצריים היו חייבים לבני ישראל הון רב עבור כל עבודתם במצרים, ולכן שפיר זכו בני ישראל בממון זה כדיון. (וראה בכלי יקר פרשת בא פי"א פסוק ב').

ומה שהיו צריכים לשאול מהם, ולא לקחום בזרוע עבור החוב שעבדו עבורם, כתוב בקול שמחה

(פרשת בא) שאם היו לוקחים זאת בחזקה היו חייבים להחזיר ולא היתה מועילה תפיסתם, משום דבאיסורא אתי לידם דגזל גוי אסור, ורק משום ששאלו זאת מדעתם, ובא לידם בהיתר, מהני תפיסתם.

יש מקום לדון בדבריו, שאמנם גזל גוי אסור, אבל אולי באופן שיש לגוי חוב ממזוני לישראל, ורק תופס ממנו בכח, אין זה בכלל גזל גוי שאסור, וצריך עיון בזה.

ובגוף דברי הגמ' בסנהדרין הנ"ל, יש מקום לדון, שהרי רק פרעה היה חייב לשלם לבני"י, משום שהוא העביד אותם ועבורו עבדו, ואין זה חוב שמוטל על כל העם המצרי, ולמה גבו בני ישראל עבור עבודתם מכל העם המצרי, וי"ל דכיוון שלמעשה כל העם נהנה ממעשי ידיהם של בני"י, אזי כל זמן שפרעה לא שילם את חובו, התשלום מוטל על כל בני המדינה מדין 'נהנה'. וצ"ע בזה. ובפרט שהרי למעשה רוב עבודתם לא נתקיימה כלל, שהרי ראשון ראשון מתרוסס, או שפי תהום בולעו (שמו"ר פרשה א' סימן י', ובגמ' סוטה י"א), ונמצא שלא נהנו רק מסוף עבודתם, ועבור זה לא מגיע כל כך הרבה כסף.

עוד י"ל עפ"י מבואר במד' (בר"ר פרשה כ"ז סימן ב', שמו"ר פרשה י' סימן ז', פרשה י"א סימן ג' ד' ה', פרשה י"ב סימן ג') וברש"י (פרשת בא י"א ה')

שהמצרים שיעבדו בבנ"י גם עבור דברים פרטיים שלהם מלבד מה שעבדו לפרעה, ולכן היו חייבים בעצמם ממון לבני ישראל, וא"ש מה שגבו מהם.

שו"ר בשפתי צדיק (פרשת בא אות ע"ב) שתמה כנ"ל דמהיכ"ת לגבות מכל המצרים עבור מה שעבדו לפרעה, ומיישב כנ"ל ששיעבדו בהם גם לעצמם. תי' נוסף מביא השפתי צדיק שם, שהרי כל המצרים היו קנויים לפרעה לעבדים, וכמו שכתוב בסוף פרשת ויגש, ומה שקנה עבד קנה רבו, ולכן הותר לקחת ממון מהמצרים עבור מה שפרעה היה חייב להם. מיהו אין זה דבר מוסכם שכל העם המצרי היו עבדים ממש של פרעה, דברמב"ן (בראשית מ"ז י"ט-כ') ובאור החיים הק' (פרק מ"ז פסוק כ"ג) מפרשים שיוסף לא קנה את גוף המצרים לעבדים לפרעה, רק כאריסי בתי אבות ושכירי יום, וזוהו לא אומרים שמה שקנה עבד קנה רבו. עוד יש להעיר, ממה שדן הקצות (סימן רמ"ט סק"ב) אם מה שהיה לעבד לפני שנמכר שייך לרבו או לא, ומביא שנחלקו בזה הבבלי והירושלמי, דלבבלי נראה שרק מה שקונה מכאן ולהבא שייך לאדון, ולירושלמי כל מה ששייך לעבד מקדמת דנא זוכה האדון, והרי יתכן שהיה שייך להם לפני שנמכרו לפרעה, ואיך מספק היו יכולים לגבות מהם, וי"ל עפ"י משמעות הש"ך (סימן ר"ס סק"ה, להבנת האבני חושן שם, ליישבו מקושיית הנתיבות שם סק"ד) שספק גזל גוי מותר, (לא מבעיא לשטות שגזל גוי אסור רק מדרבנן, דספיקא דרבנן לקולא, ואפילו לשי' שאסור מדאורי', מ"מ כך נאמרה הלכה, וודאן אסור ספיקן מותר), וממילא כיון שיש צד שזה מותר, כיון שקנו זאת לאחר שנקנו לפרעה, שוב מספק ג"כ מותר. ועוד י"ל שהרי מה שנמכרו כל המצרים לפרעה, היה לאחר שתם להם כל הכסף, וכל המקנה, אם כן ודאי שכל הרכוש שיש עכשיו ברשותם, זכו בזה לאחר שפרעה קנה אותם.

ה. ממון המצריים היה שייך ליוסף

במושב זקנים (פרשת שמות ג' כ"ב) מיישב דכיוון שיוסף הצדיק בחכמתו הביא את כל הכסף למצרים, הרי זה שלו, ובנ"י ירשו את הממון הזה. וצ"ע בזה בדפשוטות הכסף היה של פרעה, ומה שהביאו יוסף בחכמתו עדיין אין זה סיבה שהממון יהיה שלו. וצ"ע בזה.

ו. בני"י השאירו אפותיקי לגבות אם לא יחזרו

עוד תי' מביא במושב זקנים (פרשת בא י"א ב') ובפענח רוא (מהרב יהודה החסיד, שם י"ב ל"ו), שלא היה כאן כלל גניבה וחילול השם, משום שבני ישראל אמרו למצרים אם נחזור הרי מוטב, ואם לאו הרי יהיו לכם שדותינו וכרמינו לאפותיקי.

ז. בני"י זכו בממון בתורת הענקה

רבינו בחיי (פרשת בא י"א ב') מיישב שהרי עבד עברי בשעת יציאתו לחירות חייב האדון לתת לו הענקה, עאכ"כ המצריים שבנ"י עבדו אצלם רד"ו שנים שהיו חייבים בהענקה. (ועיין רש"י פרשת ראה (פרק ט"ו פט"ו) 'זכרת כי עבד היית, והענקתי ושנית לך מביזת מצרים וביזת הים, אף אתה הענק ושנה לו'. ונמצא שכל המקור להעניק לעבד נלמד מיציאת בני ישראל ממצרים). וכנראה הפירוש בזה, דכיון שהיו חייבים בהענקה ולא נתנו, מהני לזה התפיסה במה שנטלו מהם בתורת שאלה. וי"ל בכל הענקה דעבד עברי אם אכן מהני לזה תפיסה, או שמא זה רק מצוה על האדון לתת, וכשעבר על מצוותו ולא נתן, עדיין לא יכול העבד לתפוס בע"כ. ובמשנה למלך (פ"ג הי"ד מעבדים) מסתפק אם כופין על הענקה, וכמו בכל מצות עשה דמכין אותו עד שתצא נפשו, או

במשנת הפרשה

הרה"ג רבי ישראל שאהן שליט"א

די"ל דוקא הפקעת הלואה דנתנה להוצאה, ולא חפץ בעין של פקדון, ודעת המתירין (וכן דעת הנתיבות קצ"ד סק"ז) משום דסו"ס בהתירא אתי לידו ודומה בזה להפקעת הלואה, ומעתה להנך דס"ל שמוטר גם הפקעת פקדונו א"ש, דה"ה דהפקעת שאלתו שרי.

יג. עיקר השפע בא עבור בני ישראל

בשפתי צדיק (פרשת משפטים אות ל"ב) מביא בשם החידוה"ר, שכל השפע שהיה למצרים בא בגלל בני"י, ולכן כשבני ישראל יצאו לחירות, נגאל עמם כל השפע, רק רצון התורה שלא יעשו בני"י עיקר מהכסף והזהב, לכן התורה קוראת לזה בל' שאלה, וכל דיבור מהתורה הק' עושה רושם, וזה יגרום שאכן בני"י לא ידבקו כל כך לרכוש שנטלו ממצרים.

יד. כיון שהשאלום בע"כ לא היו חייבים בהשבה

י"ל עפ"י המבואר בגמ' (ברכות דף ט: עה"פ וישאלום' שהמצריים השאלו לבני ישראל בע"כ, וממילא לא נתחייבו בני ישראל כלל בדיני שומרים ואינם חייבים כלל בהשבה, ובוודאי שאין עליהם חוב להשיב לבניהם.

מיהו י"ל בזה, דבפשטות בתחילה שאלו מדעתם, ורק כשכבר לא היה להם מקום לשאת, היו צריכים המצרים להפציר בהם שיקחו עוד, וא"כ עכ"פ על מה שנטלו מדעתם, היו חייבים בהשבה. ועוד י"ל שהרי בני"י אמרו שהולכים רק לג' ימים, וא"כ הרי אסורים להשתמש לאחר מיכן, וכמבואר בשו"ע חו"מ (סימן שמו"ג סעי' א'), ואין לומר שלמעשה השאלה היתה בסתמא, ולא התנו זאת בג' ימים, דכיון שאמרו למצרים שהולכים רק לג' ימים, וא"כ בסתמא השאלה היא ע"ד כן, ואין להם רשות להשתמש לאחר ג' ימים, ואולי רק לפרעה אמרו שבדעתם ללכת לג' ימים, ולא אמרו זאת לכל העם המצרי, וא"ש שהשאלה היתה בסתמא, ואינם חייבים כלל בהשבה, ומותרים בשימוש לעולם. ועוד י"ל דכיון שהשאלה היתה בע"כ דישאלו וכנ"ל, הרי שלא היה שום תנאי ושום אומדנא, משום שבני"י לא רצו כלל לקחת, ונתנו להם בע"כ. מיהו לפי"ז אכן לא היה הממון בבעלות בני ישראל, ורק היה להם היתר שימוש בו.

טו. אין חיוב השבה בשומרים

עו"ד י"ל שאפילו אם אכן היה דינם כשואל, הרי שיטת הקצות (פ"ו ס"ק ד, קצ"ח סק"ה, ש"מ סק"ד, ודלא כהנתיבות סימן פ"ו סק"א שחולק), ששומר לא חייב בהשבה, ואם כן על המצרים מוטל לבוא לקחת מבני"י את חפציהם, מיהו זה רק אם נאמר שהמצרים הבינו שהם הולכים שלא על דעת לחזור, דאל"כ מסתבר שצריך לחזור למקום שבו שאל לכו"ע.

טז. היה מקום לומר שכיון שלא תבעו המצריים אין חיוב להשיב

היה מקום לומר עפ"י דברי הש"ך (סימן רל"ב) בשם השלטי גיבורים, דבכל הלואה או פקדון שהמלוה לא תובע את חובו, אמרי' 'הואיל ואינן תובע במתנה ביקש ליתן לו', וה"ה כאן מכיון שהמצריים לא תבעו זאת מבני"י הרי שמחלו או נתנו במתנה. מיהו זה אינו דכיון שכל סברת השלטי"ג היא דמדלא תבעו מסתמא מחל או נתן במתנה, א"כ באופן שלא פגש המלוה את הלווה כלל, ואין האומדנא דמדלא תבעו, א"כ מסתבר שבכה"ג גם לשלטי"ג לא הוי מחילה או מתנה, והרי כאן המצרים לא פגשו כלל את בני"י, ולא עוד אלא שהמצרים רדפו אחרי בני"י, ומבואר ברש"י בפרשת בשלח (י"ד ה') שרדפו אחריהם 'בשביל ממונם שהשאלום', (וכ"ה בשמו"ר פרשה י"ט סי' ו'), ובאסתר"ר פרשה ז' סי' י"ז עיי"ש) וא"כ הרי יש כאן גילוי דעת להדיא שאינם מוחלים על ממונם, וברור שבכה"ג לא היו מחילה ומתנה.

יז. כששאלו המצריים נפלט מזה הקדושה ושוב אין חיוב להשיב לגוי

בארץ צבי מיישב מה שהוצרכו לשאול, ולא נטלו מלכתחילה בע"כ בחזקה, משום שכל הטעם שגזל עכו"ם אסור, זה מחמת חלקי הקדושה שנמצא אצל אומות העולם, דבל"ז הרי הם כבהמות נדמו, ולא שייך בהם כלל איסור גזל (וכעיי"ז ב"ב ס"ד ט"ז עיי"ש), לברא טל, לברא מה שחייבים בו מצוות ב"ב, מחמת הניצוצות הקדושות שיש אצלם), ולכן היו חייבים לשאול מהם, ולא לקחת מהם בחזקה, משום האיסור גזל שנובע מחמת הניצוצות שיש אצלם, אבל לאחר ששאלו מהם הרי כתוב וינצלו את מצריים, ודרשו חז"ל שעשאו כמצולה שאין בה דגים, ופירש האריז"ל שהוציאו ממצרים את כל חלקי הקדושה, ונשארו ריק וערום מכל לחלוה קדושה, וא"כ ברגע זה (ששאלו מהם, שעיי"ז נפלט מהם הקדושה, כי כל דבר רוחני צריך להיות מלוכב באיזה פועל דמיוני גשמי) שוב הותר אצלם איסור גזל וכבר לא חייבים להחזיר להם את מה ששאלו מהם.

שזה מצות עשה שמתן שכרה כתוב בצדה דאין כופין ולקצת שיטות אפילו כשיש לאו אין כופין, ומסיק דכופין, ולפי זה לכאורה ברור דמהני תפיסה בפני המצרים, וכדברי הרמב"ן (ב"ב קע"ה): שאפילו למ"ד דשיעבודא לאו דאורייתא נחתין לנכסיו בפניו מדין כפיה, וכאן קיבלו זאת מיד המצרים בתורת שאלה, ובלבם היה מיד בתורת גביה על החיוב הענקה, וגם אם נאמר שנחשב שתפסו שלא בפניהם, משום שנטלו מהם בתורת שאלה, ורק אח"כ השאירו את הממון בידם עבור הענקה, הרי המשנה למלך שם מדמה את גדרי הענקה לענין שעבוד נכסים, לצדקה, ולגבי צדקה נח' האח' אם יש שעבוד נכסים, והקצות מאריך (סי' ר"צ סק"ג) שיש שעבוד נכסים בצדקה, ולפי"ז ה"ה בהענקה, ולכן יועיל תפיסה גם שלא בפניו. מיהו אפילו אם נאמר שבכל הענקה לא מהני תפיסה, עדיין י"ל שכאן זה מעין מצוות הענקה, וכעין מה שמצינו לגבי עבד עברי, ואין זה כמצוות הענקה ממש.

ח. שומעין לנביא עפ"י ה' לעקור מצוה בהוראת שעה

באור החיים הקדוש (י"ב ל"ה) מבאר עפ"י דברי רמב"ם (פ"ט ה"ג מיסודי התורה) שנביא שמצוה עפ"י ה' לעבור על מצוה בהוראת שעה, שומעין לו חוץ מבעבודה זרה. ולכן אפילו שהיה כאן גזילת ממונם של המצרים וגניבת דעתם, בכל זאת עשו בני"י כדבר משה.

ט. נכסי מצרים שמתו ה"ה הפקר

י"ל שמכיוון שהמצרים מתו בים סוף, וכמו שכתוב בפרשת בשלח (פי"ד פכ"ח) 'לא נשאר בהם עד אחד', מעתה יותר לא היו חייבים בני"י בהשבה, דכיוון שהאבות שהשאלו מהם מתו, שוב אין חיוב להשיב אף לבניהם, דבכל פעם מדין רוב ידעין מי הוא האב, אבל בב"נ שלא אזלי' בתר רוב (נב"י אה"ע סימן מ"ב, ומנחת חינוך מצוה ב' אות י"ב, ובפמ"ג יו"ד ריש שער התערובות הקירה ג'), א"כ הרי לעולם לא נדע מי הוא האב, ובפרט שהמצרים היו פרוצים בעריות וכמבואר במדרש (שמו"ר פרשה י"ח אות ג'), ולכן דין הנכסים כהפקר, שכל הקודם בהם זכה, וכדין שתוקי המבואר בחו"מ (סימן רע"ו סעי' ד') שכיון שלעולם לא נדע מי הוא האב, נכסיו הפקר.

י. אין חיוב השבת אבידה לגוי

עוד י"ל שכיון שהאבות מתו ושוב אי אפשר להשיב להם, א"כ כל סיבת חיוב ההשבה לבנים, הוא מחמת השבת אבידה גרידא, שהרי אינם יודעים כלל היכן החפץ נמצא, ויתכן שבכלל אינם יודעים שאביהם השאיל, ומה השאיל. והרי אבידת עכו"ם אין צריך להשיב, ואסור להשיב, וכמבואר בחו"מ (סימן רס"ו סעי' א'), ולכן נפטרו בני ישראל מההשבה.

ואמנם נח' האחרונים בגדר אבידת עכו"ם, האם הוי הפקר-וכך נקטו בשו"ת הרי"ם (אה"ע"ז סימן ט"ז), ובשו"ת בית הלוי (ח"ג סי' מ"ה אות ו'), או שהוי רק היתר זכיה-וכך נקטו הזכר יצחק (סימן ע"ח) וכ"מ במחנ"א (גזילה סי' ל"א), או שזה רק היתר תשמיש-וכך נקטו הב"ח (יו"ד סי' קמ"ו) והאור שמח (הל' סוכה פ"ה הכ"ה), מיהו לכל השיטות עכ"פ מותר המוצא להשתמש בחפץ, וא"ש שבני ישראל השאירו את הכל ברשותם והשתמשו בזה, אלא שלש"י הב"ח הנ"ל לא היה הממון בבעלות של בני ישראל, ורק היה להם היתר תשמיש.

יא. לא נשארו יורשים למצרים

י"ל עפ"י המבואר ברש"י פרשת בשלח (פי"ד פכ"ה) מהמכילתא 'שכשם שאלו לוקים על הים, כך לוקים אותם שנשארו במצריים', ולפי זה נמצא שלא נשארו כלל יורשים למצריים, וכל נכסיהם הפקר גמור. וכ"ה הלשון במדרש (שמו"ר פרשה כ"ד סימן ב') 'כבר מתו כולן' ומשמע שגם אלו שבמצריים מתו. אלא שצ"ע בזה שהרי התורה מזהירה שלא להתחתן עם מצרי, ואם נאמר שכולם מתו ולא נשאר אף אחד גם בארץ מצרים, אם כן על מי התורה מזהירה אזהרות אלו, ולא מסתבר שהציווי היינו על העם שהגיע לגור אחר כך במצרים, ומחמת שהמקום הינו כל כך גרוע, וצ"ע בזה. ואולי רק אלו שהי במצרים מתו, וכל' רש"י, ואם היה מצרי במקום אחר לא מת, ועיי"ל שהרי פרעה נשאר לחיות גם לאחר קרי"ם, וא"כ יתכן שנוולדו לו אח"כ עוד ילדים, ובה נשארו מהעם המצרי. שו"ר בפני מנחם (תשנ"ה ליל שבת) שמפרש דברי רש"י הנ"ל, כשם שאלו לוקים על הים, כך לוקים אותם שנשארו במצרים, היינו הע"ז שנשארו במצרים.

יב. הפקעת פקדון עכו"ם שרי

למאי דקיי"ל שהפקעת הלוואתו של נכרי מותרת, ובתומים (סימן ע"ב ס"ק נ"ז) דן באורך אם הפקעת פקדון ומשכון הוא בכלל הפקעת הלוואתו ומותרת,

כלב לשונו

לרבי יחזקאל את הסיבה שהורה לעצמו היתר שלא לצום. ובכל זאת, המשיך ושאל את האיש, גם אם אין זה יום צום עבורך, עדיין יום חם היום ויכול היית לבוא בשעות הלילה. נענה האיש וסיפר לרבי יחזקאל כמסיח לפי תומו: בשעות הבוקר היום קיבלתי מקרוב משפחה, המתגורר בחו"ל ועתה הגיע לארץ, נתינה נכבדה עבור החתונה. חשבתי איפוא שאם כן אודרו לבוא גם הנה לביתו של הרב, ובצירוף שתי הנתינות גם יחד אוכל לסלק חוב גדול הרובץ עלי וכבר הגיע זמנו להפרע, הרי אמרו חז"ל 'פריעת בעל חוב מצוה' ואנו יודעים שמצוה הבאה לידך אל תחמיצנה, אם יכול אני לקיים את המצוה כבר היום, אין מהראוי שאדחנה.

שמע רבי יחזקאל את דברי האיש התמים, פשפש היטב במגירת שולחנו וחזר והושיט לעני מנה אחת אפיים על מה שכבר נתן לו מקודם. לאחר שיצא האיש, פנה רבי יחזקאל אל אנשי ביתו שנכחו בכל המאורע והתפלאו על מה שאירע, והסביר להם כך: כל הימים אשר אנכי חי, מייסר אני את עצמי בשאלה נוקבת: מה ערך יש לנתינותי הדלות מול צרכיו המרובים של העני המבקש? האם הצדקה שאני נותן אינה אלא כטיפה מתוך ים צרכיו של העני, ואין לו מזה כמעט תועלת.

מול שאלה זו, תמיד נמצא לידי מישוה המשתדל להרגיע את רוחי ולומר לי: אין לך להתפעל ולקחת ללב את מצבו של העני, כי אין הוא חמור כל כך, שכן דרכו של עני לנקוט בלשון גוזמא ובוודאי הוא הפריז הרבה בתיאור מצוקתו, בעוד שעל פי האמת לא כן הם פני הדברים. לכן, מול מצבו האמיתי של העני, הרי שהתרומה שנתת היא יפה וראויה. המשיך רבי יחזקאל ואמר: הא ניחא בשאר כל העניים, אך לא כן הם פני הדברים ביחס לעני זה, אשר כעת הוכיח לי כי פיו ולבו שווים והראה לכולנו שהוא אינו מסוגל לשנות בדיבורו. הוא לא הסתיר ממני שאין הם מתענה היום, אלא הסביר בתמימות רבה את הסיבה שבשלה הוא הטריח את עצמו כחום היום. אדם כזה שפיו וליבו שווים, בוודאי אמר אמת גם בהקשר למצבו הכלכלי הקשה ואכן הוא סובל ממצוקה רבה על הוצאות החתונה שהשתרגו עליו, ומשום כך היה עלי ליתן ולחזור וליתן, בהתאם למצבו האמיתי.

בעיר ברנוביץ חי ופעל עסקן ציבורי ידוע ושמו ר' אליהו שמואל זאקהיים. הוא היה יהודי פשוט אך נלבב, נגר חרש עץ במקצועו, אלא שגם היה מיודד עם השליט הפולני יוזף פילסודסקי.

שמה תאמרו: כיצד נעשה ר' אליהו שמואל, יהודי מהשורה, מקורב למלכות? שמועות שונות רווחו בעיר על כך, ואחת מהם הייתה כך: בימי המרד הפולני של שנת תרס"ה מצא המצביא פילסודסקי מקלט מפני רודפיו בביתו של זאקהיים. הוא הכין לו תחפושת מקורית: הלבישו בגדי יהודים, עטף אותו בטלית מצויצת והושיבו ליד גמרא גדולה. וכשנכנסו הצאריסטים אל הבית בחיפושיהם אחריו חשבוהו ליהודי, וכך ניצל.

כשעלה פילסודסקי לגדולה זכר לאיש את חסדו וקירב אותו למלכות. ר' אליהו שמואל ניצל פעמים רבות את הקשר הידידותי הזה לטובת אחיו בני עמו, ואחד מאלו שנהנה מחסדו היה הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, שבתורת פליט חסר נתינות שהסתגן באורח בלתי ליגאלי

היו שנים בהם הגאון רבי יחזקאל אברמסקי היה חי בצמצום רב. הוא התפרנס רק מכספי הפנסיה הזעומה אותה קיבל, ועם זאת המשיך הלאה בצדקת פזרונו כפי שהיה רגיל משנים קודמות בהם הייתה פרנסתו מצויה לו יותר. עניים רבים התדפקו על דלתות ביתו, ואף הוא היה משכיל אל דל.

יום חורפי אחד התדפק וכול עני על פתח ביתו של רבי יחזקאל בירושלים, והרבנית פתחה לו את הדלת. הרוכל הציע את מרכולתו: אפודות צמר חורפיות ומחמומת היטב. הסבירה לו הרבנית, שאין הם זקוקים עכשיו לאפודות. אמר האיש שידע כי בבית מתגורר אחד מגדולי הדור: אם כן, אבקש לפחות שהרב יברכני בצלחה. מיד עמדה הרבנית והכניסה אותו אצל רבי יחזקאל. פתח האיש וביקש ברכת הצלחה לעסק מכירת האפודות אשר לו. הבין רבי יחזקאל היטב את אשר לפניו: האיש מסתובב על הפתחים ואין קונה מידו אפודות. במאור פנים העניק לו רבי יחזקאל סכום כסף חשוב ויברכהו בלבביות רבה עד כי צהלו פני האיש.

כשיצא, אמר רבי יחזקאל לרבנית: כשם שאת לא קנית מידו מאומה, כך מסתמא גם שאר השכנים לא יקנו ממנו אפודות אלו, וכי מי בירושלים אינו מצויד באפודה חורפית בביתו? והלוא לאותו רוכל יש ילדים פעוטים שעליו להאכילם, ולכן מצוה רבה לתמוך בו ביד רחבה.

יום אחד נזדמן אצל רבי יחזקאל איש עני ואביון, מאחת המשפחות החשובות ומיקירי קרתא דשופריא, אשר ביקש את עזרתו הכספית להוצאות הנשואין של בתו. בת יש לו שהגיעה לפרקה ואף מצאה שידוך הגון, ואין בידו פרוטה לפורטה עבור הוצאות החתונה והנדוניה. מתפרנס הוא בקושי רב ואין לו מהיכן להביא את סכום הכסף שהתחייב עבור החתונה. הקשיב לו רבי יחזקאל במאור פנים, ואמר לו שהגם שאין בידו סכום הגון כדי לעזור לו, עם זאת מקבל הוא על עצמו לעסוק במצוה גדולה וחשובה זו של הכנסת כלה, ולכן הוא יפנה לאחד ממיודעיו, איש נכבד ובעל יכולת, כדי לשתפו בצדקה החשובה, ותקוותו כי אכן האיש יענה וישתתף בסכום הגון. לפיכך, סיים רבי יחזקאל ואמר, מבקש אני ממך לחזור ולבוא שוב למעוני בעוד מספר ימים כדי שאוכל בעז"ה לתת לך את הסכום שאשיג עבורך.

חלפו מספר ימים והגיע יום התענית שבעה עשר בתמוז. בצהרי היום, בשעה שהחמה מראשותיו של אדם, הופיע האיש ובא שנית אצל רבי יחזקאל כדי לשאול אותו האם הצליח להשיג עבורו את הכסף עבור הוצאות החתונה. רבי יחזקאל היה כבר בא בימים, והצום היה קשה עליו. בשעות אלו היה מעדיף לנוח ולא לקבל קהל, אך משבא האיש הנזקק אל ביתו עבור עניין הצדקה, לא הראה לו רבי יחזקאל כל סימן של קוצר רוח או אי נוחות, אלא הכניסו בלבביות אל חדרו והושיט לו סכום כסף חשוב מאוד, שגרם לעני קורת רוח מרובה כפי שהכירו מהבעת פניו המרצות.

כאשר פנה האיש לצאת מחדרו התעניין רבי יחזקאל בלשון של חכמה ושאל אותו: מה ראייתם לטרוח ולבוא הנה דוקא היום בעת הצום, בתוקפו של יום, וכי לא נוח לכם יותר היה אילו הייתם מגיעים מחר או מחרתיים. האיש נענה בתום לב ואמר לרב: את האמת אגיד, אני איני מתענה, וכבר אכלתי ושתיתי היום כראוי. והיה האיש מסביר

מסר חסידי לפרשת השבוע

אפילו אם אני עלול להיות שוב צפוי לגירוש מפולין, ועל ה' ישעי ומבטחי.

הרה"ק האמרי חיים מויזניץ זיע"א שח ואמר: יודעים אתם מדוע כל תנועה של ילד קטן מליאת חן? כי הילד הוא כולו אמת! כאשר ילד קטן אומר או עושה דבר מה, אזי פיו ולבו שווים, ולאמת יש חן! וכך היה אומר: אוהב אני את הילדים הקטנים יען כי מעשיהם הם אמת, אם חפצים הם משהו הם יבכו, ואפילו לעיני האנשים. וכשהם שמחים אין הם מתחשבים באף אחד, שרים ורוקדים הם לעיני כולם, השמחה לא תקטן אצלם גם כאשר מביטים עליהם.

מעשה ונכנס אדם אחד אל הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א והתאונן בפניו על חוסר הצלחתו, כי למרות שחכם מחוכם הוא וידיו רב לו בדברי ערמה, עדיין אין הברכה שרויה בעסקיו. נענה ואמר לו הרבי: דווקא בשל כך שאתה מבקש להערים ולהתחכם, אין לך הצלחה. ומקרא מלא דבר הכתוב (שמות יא ז): 'וְלֹכַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחַרְץ כְּלָב לְשׁוֹנוֹ', אין לו לאדם מבני ישראל להיות חרוץ וחלוק לשתיים, אחד בפה ואחד בלב, אלא 'כלב לשונו', שיהיו פיו וליבו שווים, שיאמר בלשונו את האמת לאמתה כפי שהיא בליבו. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מעבר לגבול עם רוסיה, לא היה זכאי להשיג רשיון ישיבה בפולין, ואכן כמה פעמים ביקשו השלטונות לגרשו מפולין, אבל בזכות אותו שתדלן שלקחו אל מושל המחוז בנובהרדוק ואל משרדי הממשלה בוורשה ודיבר טובות בעד רבי אלחנן התאפשר לו להמשיך את ישיבתו ולהרביץ תורה בתחומי פולין באין מפריע. בשנים מאוחרות יותר קיבל רבי אלחנן נתינות לטביה בהשתדלותו של הפרנס רבי מרדכי דובין מריגה, אולם באותם ימים היה רבי אלחנן תלוי ועומד על חסדו של זאקהיים.

היה איפוא רבי אלחנן רוחש כלפיו הכרת טובה מופלגת ומכבד את האיש בכל הזדמנות.

בשנת תרפ"ח, כשנערכו בפולין בחירות לבית המחוקקים, הציג ר' אליהו שמואל זאקהיים את מועמדותו ברשימה מיוחדת, שאף קבלה את תמיכתו האישית של פילסודסקי, והנה בבואו אל רבי אלחנן בתביעה שיביע בפומבי את תמיכתו ברשימתו ויקרא לכל מכיריו שיצביעו בעדו, לא הסתיר ממנו רבי אלחנן את האמת ויאמר בפיו את כל אשר בלבו: אמנם אישית מכיר טובה אני לכבודו, אך בגלל זה עדיין אין לי רשות ליתן יד לבחירתכם לבית המחוקקים, שכן סבור אני שבחירה זו יכולה אולי לגרום נזק לאינטרסים המובהקים של כלל ישראל. והטעים לו רבי אלחנן ואמר: איככה יכולים אנו לשלוח לבית הנבחרים אדם שכל מעלתו היא בכך שהוא מיווד עם אנשי שררה וממלא אחרי רצונם ותו לא, והפטיר: לא אתמוך ברשימה של כבודו.

אור החיים המבואר
במתיקות ועריבות
טוב התורה

אור החיים המבואר
 (הנכנסים אל מלכות מלכות בעבודת ה' ואלו המבקשים
 עליו כבוד ואלו החיים הם באור עדי - כבוד לאלהים
 באור החיים - מלכות מלכות באור עדי)

אור החיים המשולב
 תבנית קטנה נכונה וקטנה (הנכנסים אל מלכות מלכות
 באור משולב טוב סגולה כבוד החיים עליו עדי
 | אור החיים | תבנית קטנה נכונה וקטנה)

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות
 חיים של תורה

נוצבו ועימוד: שוקי קטר

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

חדש בממלכת התורה

חדש

בני יששכר – ביאור משולב כרך ד' – להודשים אלול תשרי מרחשוון

מהדורת 'בראך'

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

'בני יששכר' להרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זצ"ל, במהדורה חדשה ומפוארת. עם ביאור משולב בתוך דברי רבינו המחבר, כדי להועיל להבנת הדברים, ובתוספת הערות וצייונים. כל הספר הוגה עפ"י דפוסים ישנים, עם הוספות ותיקונים רבים. נסדר מחדש, בכתב רש"י ללא ניקוד, עם חלוקה לקטעים, סימני פיסוק, כותרות לכל קטע, ועם מפתחות ומקורות רבים. כל אלו נסדרו בכלי מיוחד, כמיטב ספרי 'ממלכת התורה עוז והדר'.

חדש

פרי צדיק המבואר פרשיות תולדות - וישב (בראשית ב')

מהדורת ברכות טוב

מכון 'אור לישרים' - נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

'פרי צדיק' להרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א, על התורה ומעדים, עם ביאור משולב בתוך דבריו הק', במהדורה חדשה מוגהת ע"פ דפ"י עם תיקונים רבים, בעריכה חדשה בכתב מדובע ובניקוד מלא, ובחלוקה לקטעים, עם סימני פיסוק, רבבות מדאי מקומות, עם כותרות משנה לכל קטע, ועם תולדות המחבר.

חדש

שז"ע המבואר מתיבתא - שבת או"ח - סי' דש-שז

מהדורת לאנדא

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

ספר הטור עם הערות וצייונים, עם ספר שולחן ערוך ונושאי כליו, בתוספת מדורי ביאור נרחבים והערות נחוצות, ועוד שלל רב של הוספות לתועלת הלומד. הביאור 'מתיבתא' ערוך בשפה ברורה ונוחה, כשאליו נוספים: 'ילקוט ביאורים', ועוד מדורי ליקוט שונים ומגוונים, כשהכל ערוך ומוגה על פי דפוסים ישנים, במהדורה מהודרת ומאירת עיניים, לתועלת הלומדים.

חדש

רמב"ם המבואר נשים אישות א

מהדורת 'קץ טללי ברכה'

מכון 'אור לישרים' - נהריה,

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

רמב"ם ונושאי כליו ערוכים בקדוק רב, עפ"י כתבי יד ודפוסים ראשונים, מקוטע ומנוקד, בעיצוב נאה ומשובח. נוסף עליו ביאור משולב, הערוך בשפה ברורה ושווה לכל נפש. הביאור מלוקט מכלל מפרשי הרמב"ם, ובתוספת הקדמות, מבוא בתחילת כל ענין, מקורות וצייונים, ועם פסקי שולחן ערוך.

חדש

תהלים אותיות גדולות

דגם תרשיש בכריכת דמוי עור

גודל 20 ס"מ

בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'

תהלים באותיות גדולות מאירות עינים עם תפילות ובקשות - בכריכת דמוי עור דגם תרשיש. 3 צבעים לבחירה. גודל 20 ס"מ. בהוצאת ממלכת התורה 'עוז והדר'.

יצא לאור
 כרך שלישי
 במהדורה
 המבוארת
 בראשית ב'
 תולדות - וישב

פרשת פינחס ט"ו
פְּרֵי צְדִיק
 על התורה ומועדים
 עם
 ביאור משולב
 לרה"ק רבי צדוק הכהן
 מלובלין זצ"ל

פְּרֵי צְדִיק
 פְּרֵי צְדִיק
 פְּרֵי צְדִיק
 עם
 ביאור
 משולב
 עם
 ביאור
 משולב
 עם
 ביאור
 משולב

ההאמי

את ליכזת החזרה

עם תורתו המאירה של רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל

חיים של תורה

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מתחילה

ישם נבְּרָח מֵעֵין לוֹ זוהר הכתר והכבוד

מעין בהיר המבאר
את דברי הזוהר הקדוש
בביאור עמוק מחודד ומזוכך

מוטיבוא

השתוקקות עולמית לשלהבת רבי שמועון

הכרכים שראו אור עולם עד עתה:

זדה המבאר במדברי א (במדבר-נשא א)
זדה המבאר במדברי ב (נשא ב)
זדה המבאר במדברי ג (בזקל-קרח)
זדה המבאר במדברי ד (חוקת-בלק א)
זדה המבאר במדברי ה (בלק ב)
זדה המבאר במדברי ו (אחזק-ילך)

זדה המבאר הקרא א (יקרא)
זדה המבאר הקרא ב (צ-שמי)
זדה המבאר הקרא ג (תריץ-ספרים)
זדה המבאר הקרא ד (אחרי מות)
זדה המבאר הקרא ה (קדשים-אמר א)
זדה המבאר הקרא ו (אמר ב-בחוקת)

תקני הזוהר חלק ג (י"ה-י"ט)
תקני הזוהר חלק ד (כ-כ"א)
תקני הזוהר חלק ה (כ"ב-כ)
סט זדה המבאר ספרא רצונותא (כ"ד)
זדה המבאר שמת א (שמות-זארא)
זדה המבאר שמת ב (בא בשלח)

סט זדה המבאר אירא רבא (כ"ה)
זדה המבאר אירא וטא
זדה המבאר גלות האירא
זדה המבאר אירא דמשכנא
תקני הזוהר חלק א (תקנות)
תקני הזוהר חלק ב (א-י')

להשיג בחנויות הספרים

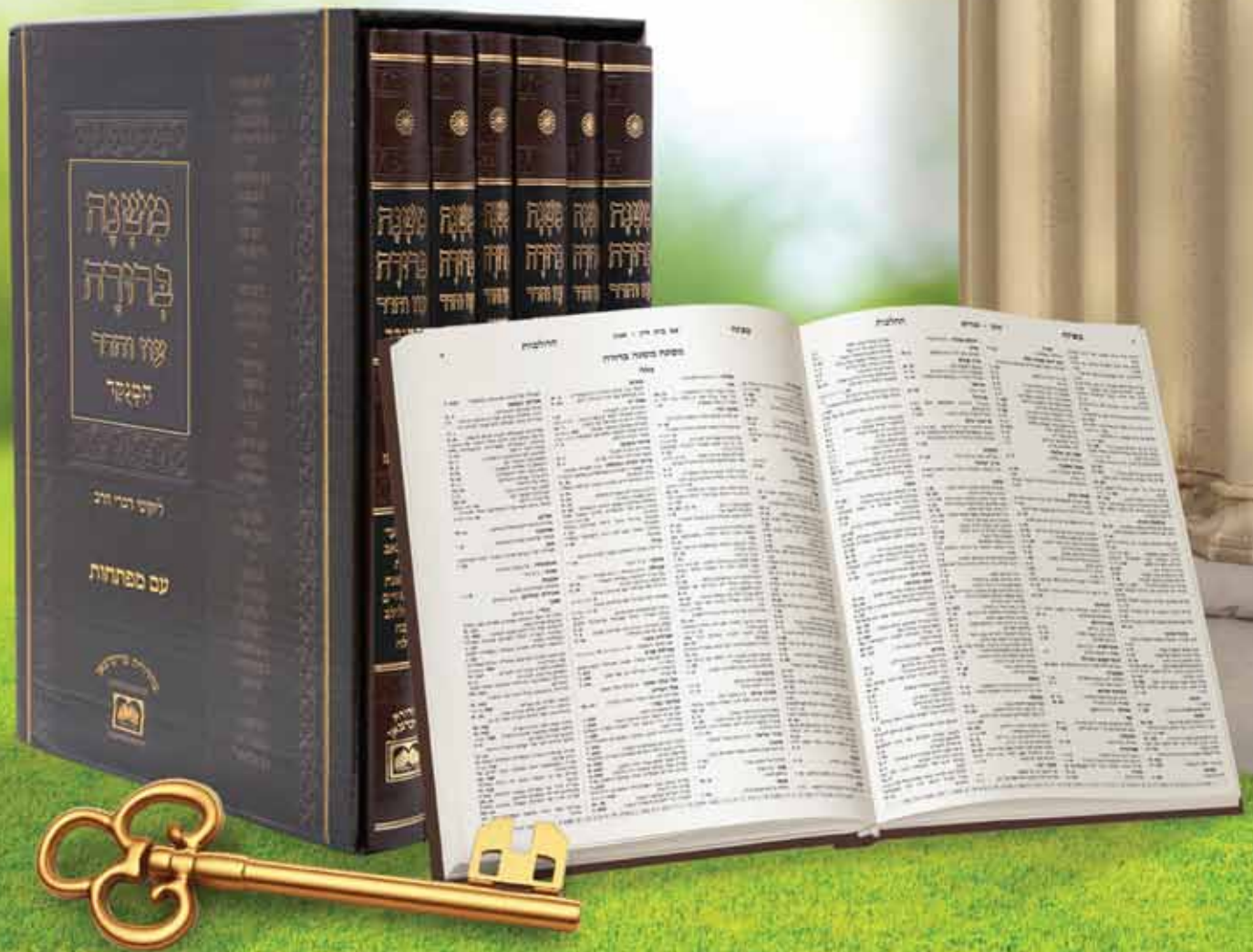
מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

שַׁשְׁעָרִים נִפְתָּחִים:
משנה ברורה

עם המפתח המפואר

מהדורה חדשה של המשנה ברורה המפואר 'עוז והדר' בתוספת מפתחות מפוארים ומפורטים על כל ההלכות המובאות במשנ"ב, ביאור ושעה"צ בנוסף לשלל מעלות המהדורה המנופה ומזוקקת, עם מראה מקומות והוספות רבות

מסעי'אה

היום של תורה

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66